

Komunitator

➤ **Idrija na kraljevi poti živega srebra**

➤ **Eta ne bo več načenjala ozonske luknje**

➤ **Kolektorjeva prodaja se je občutno povečala**

➤ **Podeželje cveti, Idrija v objemu grmovja**

Potrebujete gotovino za velike in male šolarje?

V Novi KBM smo za vas pripravili še posebej vročo ponudbo:
Kredit takoj - v gotovini brez stroškov odobritve!

Primer informativnega izračuna za dolgoročni kredit takoj v višini 4200 EUR*:

znesek	doba odplačevanja	sodelovanje z banko	obrestna mera	mesečna anuiteta	stroški odobritve	EOM
4200 EUR	3 leta	komitent	7,45 % letno	130,55 EUR	-	9,41%

* Izračun je informativen in upošteva pogoje, veljavne na dan izračuna kredita, 10. 8. 2007 in za banko ni zavezujoč. Pri izračunu je bila uporabljena obrestna mera 7,45 % za obdobje 13 - 60 mesecev ter znesek do 21.000 EUR, ob predpostavki, da je kreditjemalec komitent Nove KBM. Izračunana EOM, ki znaša 9,41% se spremeni, če se spremeni obrestna mera, stroški odplačevanja kredita ter datum odobritve kredita. EOM je izračunana ob predpostavki, da je kredit izkoriščen in gre v odplačilo takoj (ni obračuna interkalarnih obresti). Več izračunov pod drugačnimi pogoji si lahko naredite na spletni strani Nove KBM. Znesek kredita, doba odplačevanja in stroški odplačevanja so odvisni od poslovanja kreditjemalca.

Franja je kredit uredila **takoj**-
tudi vi lahko izkoristite to možnost!

Razlog več, da pohitite in se oglasite v poslovalnicah Nove KBM, kjer odobravamo Kredit takoj.

Podrobnejše informacije najdete na spletni strani Nove KBM www.nkbm.si, lahko pa pokličete brezplačno telefonsko številko **080 17 50**

Pri nas ste vedno dobrodošli!

Piti je pač treba

"Ali se res moraš vsak dan necejati z vinom?!"

"Zdravnik mi je rekel, da moram popiti vsak dan dva litra tekočine. Komunala pravi, da voda ni pitna. Enologi pa pravijo, da je v vinu najčistejša voda. Torej?!"

Komunitator

Izdaja: FMR - MEDIA založništvo, publikacije in promocija d.o.o. • **Direktor:** Vojko Božič • **Glavna in odgovorna urednica:** Polona Šemrl • **Uredništvo:** Arkova 43, 5280 Idrija, E-mail: polona.semrl@fmr.si, fmr-media@fmr.si, tel: (05) 37 50 599, fax: (05) 37 22 515, 051 689 204 • **Sodelavci:** Jelena Burnik, Branko Govekar, Irena Hvala, Špela Hvalec, Niko Jereb, Janez Kavčič, Jože Kenk, Alfred Bogomir Kobal, Andreja Kumer, Tanja Rupnik, Filip Šemrl, Polona Šemrl, Marija Trušnovec, Domen Uršič • **Fotografije:** foto arhiv KUD Avgust, Irena Hvala, Špela Hvalec, Niko Jereb, foto arhiv ICRE, Jaka Kenk, Jožica Kogej, Andreja Kumer, Ivan Laharnar, foto arhiv MM Idrija, NUK, Bruno Rupnik, foto arhiv Franca Rupnika, foto arhiv Tanje Rupnik, Danilo Sedej, Filip Šemrl, Polona Šemrl, Domen Uršič • **Oblikovna zasnova:** KULT, Oblikovalski studio, Simon Kajtna, s. p. • **Jezikovni pregled:** Vlada Eržen • **Tajnica uredništva:** Zdenka Čibej • **Naklada:** 7500 izvodov • **Naročnina:** časopis je brezplačen • **Priprava in tisk:** Pagis d. o. o. Idrija • **Distribucija:** Pošta Slovenije • Časopis si lahko ogledate na spletni strani: www.fmr.si • **Naslovnica:** sončnica.

Vsebina

- » 4 **Projekti**
Idrija na kraljevi poti živega srebra
- » 5 **Varstvo okolja**
Ali se je zdravstveno tveganje naših otrok zaradi vplivov okolja povečalo?
- » 7 **Gospodarstvo**
Eta ne bo več načenjala ozonske luknje

Brus Transport se je preselil v Godovič

Kolektorjeva prodaja skoraj za dvajset odstotkov večja kot v prvem polletju lanskega leta
- » 8 **Obletnica**
Stoletnica rojstva dr. Aleša Beblerja
- » 14 **Spominjanja**
Se zavedamo pomena dr. Frančiška Lampeta?
- » 40 **Srečanja**
»Kasarnarji« ohranjajo spomin na elektrogospodarsko šolo v Cerknem
- » 48 **Glasba**
Svetovni zbor mladih je bil letos na jugu Afrike
- » 51 **Saj bi bilo lahko tudi res**
Vojsko je za veliki šmaren samevalo

Idrija na kraljevi poti živega srebra

Polona Šemrl

Delovna skupina, ki pripravlja dosje za nominacijo dediščine živega srebra Idrije na seznam svetovne dediščine UNESCO, ima te dni polne roke dela. Osnutek omenjenega dosjeja morajo namreč naslednji mesec poslati v Pariz. Del osnutka predstavlja načrt upravljanja, ki ga pripravlja Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija. V njem bodo zajete smernice, kako zaščititi, ohraniti in tudi kako pravilno predstaviti območje dediščine.

Da bi ICRA izvedela, koliko o nominaciji ve strokovna in zainteresirana javnost, kako so jo sprejeli in kakšna so njihova pričakovanja, je sredi junija v Mednarodnem centru idrijske čipke pripravila enodnevno delavnico na to temo. Idrijski župan **Bojan Sever** je v nominaciji poti živega srebra na seznam svetovne dediščine UNESCO videl priložnost za nadaljnji razvoj občine. Za to pa se na občini ne bi odločili, če ne bi bil trdno prepričan, da ima Idrija vsebino, s katero lahko kandidira. »Imamo velike možnosti za uspeh«. Da pa bi dejansko uspeli, morajo pritegniti in povezati vso strokovno in zainteresirano javnost. Lokalna skupnost je namreč tista, ki se mora naučiti živeti s to dediščino. »Vsi skupaj se moramo naučiti ceniti to, kar so naredile prejšnje generacije, da bodo zanamci znali ceniti naše današnje delo«, je dejal Sever. Z nominacijo želijo svetu pokazati, kako pomembno središče je bila Idrija nekoč. Mesto z zatonom rudarjenja ni postalo »mesto duhov«, pač pa je znalo

izkoristiti tehnično znanje in ga oplemenititi. Brez tega verjetno danes ne bi bilo ne Kolektorja ne Hidrie. Kot je pojasnil **mag. Dušan Kramberger** s kulturnega ministrstva, so vsa štiri mesta, ki skupaj kandidirajo za vpis na seznam svetovne dediščine, enakovredni partnerji. Gre namreč za serijsko nominacijo. Idrija pa ima po Krambergerjevem mnenju nekaj prednosti. Ena je prav gotovo ta, da mesto živi. Ker je Slovenija članica Evropske unije, Idrija na neki način s Španijo predstavlja koalicijo evropskih držav, predstavlja Evropsko unijo v mednarodnem kontekstu.

Vabilu na delavnico se je odzvala večina predstavnikov institucij, društev in organizacij, ki so posredno ali neposredno povezane s kandidaturo Idrije oziroma

Slovenije. Edini, ki se delavnice niso udeležili, so bili predstavniki lokalnega gospodarstva. Tisti torej, ki igrajo ključno vlogo pri razvoju občine. Tisti, ki so prišli, so si bili enotni, da premalo vedo o kandidaturi. S kratko predstavitevijo razlogov za nominacijo, z vlogo države pri njej, z območji nominacije in upravljalnim načrtom so dobili nekaj dodatnih osnovnih informacij, s praktičnim delom po skupinah pa so lahko izrazili svoje mnenje in predlagali, komu bi zaupali nalogo upravljalca z dediščino, katera področja vse bi morali zajeti v nominacijo in kje vidijo Idrijo čez desetletje ali dve. Na predstavitvi smo lahko slišali kopico različnih mnenj: da naj bi z dediščino upravljal bodisi še neustanovljeni Center za živo srebro bodisi ICRA; javnost naj bi o dogajanju obveščal animator, ki bi tudi skrbel za motivacijo ljudi; da morebitni vpis na seznam pomeni možnost upravljanja z blagovno znamko UNESCO Idrija; da bi veljalo razmisliti o uvrstitvi tukajšnjega šolstva v mrežo Unescovih šol oziroma o ustanovitvi Unesco gimnazije, do tega, da naj se ustanovi raziskovalni center, ki bo formalni okvir delovanja in povezovanja strokovnih skupin. Za uresničitev predlogov oziroma morebitnih že zastavljenih ciljev pa potrebujemo strokovno usposobljen kader, ki ga med lokalnim prebivalstvom vsekakor ne manjka, samo zadržati ga moramo doma, in podporo lokalne skupnosti in lokalnega gospodarstva. Ne glede na to, ali bo Idrija z nominacijo uspela ali ne, dosedanje delo ne sme biti zaman. Upravljalni načrt naj bi v enem ali drugem primeru pomenil okvir nadaljnjega razvoja občine.

Ali je zdravstveno tveganje naših otrok zaradi vplivov okolja povečano?

Alfred Bogomir Kobal

To in podobna vprašanja si ne zastavljamo sami mi, pač pa si jih tudi v drugih deželah, pravih odgovorov pa še ni. Izgleda, da bomo Slovenci odgovore nanje poiskali skupaj z ostalimi v Evropi, in sicer z raziskavo »Vpliv dolgotrajne izpostavljenosti nizkim koncentracijam različnih škodljivih kovin pri občutljivih skupinah prebivalcev«. Slovenska skupina, ki se ukvarja s tem področjem, je kot partner pristopila k omenjenemu raziskovalnemu projektu, v katerega so vključeni otroci iz šolskega obdobja, otroci v prenatalnem obdobju, to je med nosečnostjo, in ženske v rodni dobi.

Glavni viri povečanega vnosa toksičnih kovin in hkrati tudi esencialnih kovin, ki delujejo varovalno, so najpogosteje kontaminirana hrana, bodisi rastlinskega ali živalskega izvora in pitna voda. Izpostavljenost prebivalstva se zlasti danes prične že med nosečnostjo in traja tako rekoč celotno življenje. Študije zadnjih let so pokazale pojavljanje nekaterih škodljivih zdravstvenih učinkov tudi pri prebivalstvu, ki živi v okolju, kjer ni industrijskih ali drugih virov onesnaženja. Pri prebivalstvu se škodljivi zdravstveni učinki odražajo zlasti s prizadetostjo osrednjega živčevja, srca in žilja, ledvic in okostja, povezujejo pa jih tudi s pojavljanjem sladkorne bolezni. Omenjene škodljive zdravstvene učinke povezujejo z izpostavljenostjo svincu (Pb), kadmiju (Cd), živemu srebru (Hg), zlasti metil-Hg, arzeniu (As), manganu (Mn) in nekaterim drugim kovinam ter organskim onesnaževalcem (poliklorirani bifenil, policiklični aromatski ogljikovodiki in drugi).

Glavni namen raziskave je izboljšati integralno oceno tveganja za poslabšanje zdravja zaradi dolgotrajne nizke izpostavljenosti toksičnim - škodljivim kovinam s prehrano v medsebojnem delovanju z varovalnimi kovinami, upoštevajoč kompleksnost izpostavljenosti skupine prebivalcev z večjo občutljivostjo (otroci med nosečnostjo in v šolskem obdobju, ženske v rodni dobi in starejše prebivalstvo) in nekatere druge biološke dejavnike, ki utegnejo vplivati na povečano občutljivost za pojavljanje škodljivih vplivov kovin. Eden od

pomembnih ciljev pa je tudi priprava predlogov možnih ukrepov za rešitev problemov povečane izpostavljenosti. V Sloveniji je prav tako eden od glavnih ciljev ugotoviti, koliko so določene skupine prebivalstva, zaradi prehrane in drugih virov, obremenjene z nekaterimi kovinami (Pb, Cd in Hg), na drugi strani pa želimo ugotoviti, ali je prebivalstvo pri nas v zadostni meri preskrbljeno z varovalnimi elementi, kot so selen, jod in železo.

Raziskava, ki jo financira Evropska skupnost, bo potekala istočasno v več evropskih državah: na Poljskem, Češkem, Slovaškem, v Litvi, na Malti, Hrvaškem in v Sloveniji ter Maroku, Ekvadorju in na Kitajskem. Vodi jo Univerza v Lundu na Švedskem, naš del podprojekta pa koordinira Univerza v Umei (Švedska) v sodelovanju z znanstvenimi in strokovnimi institucijami v vsaki državi posebej. V Sloveniji sta nosilca raziskave **prof. J. Osredkar** s Kliničnega inštituta za klinično kemijo in biokemijo, Kliničnega centra Ljubljana in **prof. M. Horvat** z Odseka za znanosti o okolju, Inštituta Jožef Štefan v sodelovanju z drugimi raziskovalci. Pripravljenost za sodelovanje v raziskavi je pokazala tudi zdravstvena služba, na lokalnem, regionalnem in državnem nivoju, kot so šolski in ginekološki dispanzerji posameznih zdravstvenih domov ter nekatere porodnišnice, ki se zavedajo svojega poslanstva tudi na področju javnega zdravstva.

Zakaj so v raziskavo vključeni tudi prebivalci Idrije?

Znano je, da je na vplivnem območju rudnika prišlo do povečane obremenjenosti okolja s Hg in deloma tudi z ioniziranim sevanjem (IS), zlasti v hišah, ki so grajene na žgalniških ostankih (radon s potomci). Obremenjenost okolja na tem področju se poglobljeno proučuje že od sedemdesetih let prejšnjega stoletja dalje, zato je na razpolago izjemno veliko kvantitativnih podatkov (Kobal, 1995). V letu 2004 so bile v Idriji predstavljene tudi novejša raziskava o vplivu delovanja rudnika na okolje in ljudi, ki so pokazale, da je obremenjenost okolja, tudi po prenehanju delovanja rudnika, še vedno povečana (Idrijski razgledi, 1/2005). To je bilo tudi pričakovati, deloma tudi zato, ker na področju sanacije okolja ni bilo kaj prida storjenega. Ob takem stanju in odnosu do okolja v Idriji, smo zadovoljni, da nam je uspelo vključiti v projekt PHIME tudi otroke Osnovne Šole v Idriji. Njihove rezultate bomo lahko primerjali z rezultati otrok iz drugih območij v Sloveniji in drugih dežel v Evropi. Po zaključku projekta pa bomo končno morali tudi mi podvzeti vse preventivne-varovalne ukrepe za zmanjšanje zdravstvenega tveganja zaradi okoljskih dejavnikov, ki bodo veljali v Evropi.

S prvim delom raziskave, ki je namenjen otrokom v starosti od 8 do 10 let, smo pričeli 15. junija 2007, ob sodelovanju Osnovne Šole v Idriji in Šolskega dispanzerja Zdravstvenega doma. Ravnateljica in zbor učiteljev je podprl našo raziskavo in nam nudil vso logistično podporo ter omogočil prve kontakte s starši in njihovimi otroki. Vsi starši so bili v podrobnosti seznanjeni z vsebino raziskave in njenim potekom. Otroci so bili vključeni

v raziskavo le ob privolitvi staršev in ob lastni privolitvi neposredno pri zdravniškem pregledu. Ker je bilo zanimanje staršev za sodelovanje zelo veliko, smo prvotno število otrok, vključenih v raziskavo, morali povečati od predvidenih 50 na 69 otrok. Pri zdravniškem pregledu otrok so bili odvzeti biološki vzorci, ki so bili takoj po končanem pregledu vseh otrok odpeklani v laboratorije že omenjenih ustanov v Ljubljani. Z drugim delom raziskave

tudi podporo lokalne skupnosti (moralno in logistično) ter sodelovanje zdravstvene službe ZD v Idriji. Zato ni odveč še enkrat opozoriti na obveznosti države, ki jih je sprejela z Zakonom (Ur.l.RS, št.86/2004) za izvajanje »Programa sanacije okolja zaradi posledic rudarjenja in izboljšanja zdravstvenega varstva prebivalcev«, in na spregledano »Resolucijo o varovanju zdravja in okolja prebivalcev na vplivnem območju RŽS Idrija« (Idrijski razgledi, 1/2005), ki je ponovno predstavila celovit dolgoročen program ukrepov za oceno in zmanjšanje možnih vplivov okolja na povečano tveganje za poslabšanje zdravja občutljivih skupin prebivalcev in bivših rudarjev. Za realizacijo tega programa naj bi se v Idriji ustanovil »Center skupine strokovnjakov« iz različnih področji, ki bo v sodelovanju z vsemi pomembnimi dejavniki v občini in državi usklajeval in usmerjal raziskovalne in druge aktivnosti na vplivnem območju bivšega RŽS Idrija. Hkrati pa bi tak center znanja v bodoče lahko preprečeval neracionalne aktivnosti, zlasti tistih, ki mislijo, da so strokovnjaki za vsa vprašanja na tem občutljivem področju.

Kdaj se bo pričelo udeleževati te programe, je seveda odvisno od lokalnih dejavnikov (župana, svetnikov, političnih lobi-stov) in pristojnih ministrstev. Če bomo ponovno pozabili na tisti del dediščine Rudnika, ki obremenjuje okolje in povečuje zdravstveno tveganje, nas bo na to prav gotovo že jutri spomnila Evropa s svojimi direktivami, kar pa so pravzaprav že danes storili vsi tisti starši, ki so dovolili, da njihovi otroci sodelujejo v raziskavi, saj očitno razmišljajo drugače kot je doslej velevalo izročilo, v katerem je Rudnik predstavljal le blaginjo in bogato kulturno dediščino. Kljub vsemu pa je spodbudno, da se na tem področju tudi sicer nekaj premika. Danes bomo namreč s pomočjo nepovratnih sredstev Kraljevine Norveške zgradili nov otroški vrtec, kar nam sicer z lastnimi sredstvi in sredstvi »rudarske škode« ni uspelo v zadnjih 15 letih. To bo velika pridobitev za tiste otroke, ki bodo v prihodnosti obiskovali novi vrtec, v katerem naj ne bi bil nihče več izpostavljen radonu in njegovim kratkoživim potomcem, če bodo seveda upoštevani vsi priporočeni strokovni kriteriji za gradnjo na zemljišču z nasutjem primarnih žgalniških ostankov s povečano vsebnostjo radioaktivnih elementov (Čar in Klemenčič, 1992; Križman in sod. 1993).

- prevozi skupin
- prevozi oseb
- TAXI služba
- najem kombijev

GSM: 041 648 393

RCT TRANS
Partizanska 8
5280 IDRİJA

RCT
RCT
RCT

E-mail: rcctrans@amis.net

- prevozi blaga (do 7,5t-40m³)
- prevozi nevarnih snovi
- hitra dostava stvari
- organizacija prevozov

PHIME v Idriji, ki bo zajel nosečnice in ženske v rodni dobi, pa bomo pričeli jeseni 2007, ob sodelovanju Dispanzerja za žene ZD Idrija, kjer bo glavni sodelavec **dr. Črtomir Knap**, pomembno vlogo pri pripravi bioloških vzorcev pa bo imel tudi laboratorij ZD. Potrebna izhodišča za to raziskavo pa je pripravil ZD Idrija že v preteklih letih v sodelovanju z omenjenima ustanovama v raziskavi PHARE.

Idrija v prihodnosti

Vključitev naše raziskovalne skupine v programe Evropske skupnosti potrjuje, da je naš raziskovalni program na področju potencialnih vplivov okolja na občutljive skupine prebivalcev v naši občini pravilno usmerjen. Očitno je, da bo zastavljeni program možno realizirati le ob sodelovanju različnih vrhunskih raziskovalnih skupin v Sloveniji, saj v Idriji trenutno ni dovolj kadrov z ustreznimi raziskovalnimi izkušnjami, da bi lahko na tem področju samostojno konkurirali za sredstva v evropski skupnosti. Pri tem seveda pričakujemo

ETA ne bo več načenjala ozonske luknje

Cerkljanska Eta je v enoti Termoregulator predala namenu sistem za razmaščevanje polizdelkov, s čimer bo zmanjšala izpuste škodljivih snovi v ozračje in prispevala k bolj čistemu in zdravemu okolju. Podjetje je namreč pri svoji proizvodnji grelnih plošč, cevnih grelcev in termostатов ustvarjalo emisije, ki so daleč pod zakonsko določenimi mejnimi vrednostmi, z izjemo halogeniranih organskih topil iz sistema za razmaščevanje polizdelkov s triklorom, ki so bile najmanj trikrat nad dovoljeno mejno vrednostjo. Z novo napravo, vredno 160 tisoč evrov, bodo v Eti na leto porabili 15 ton trikloro manj oziroma več kot polovico manj halogeniranih organskih topil. Minister za okolje in prostor **Janez Podobnik** je ob otvoritvi omenjenega sistema dejal, da je Eta z namestitvijo naprave za razmaščevanje v redno proizvodnjo storila pravi korak in pravem trenutku. »Gre namreč za to, da

so emisije halogeniranih spojin, ki razkrajajo zaščitni ozonski plašč, še posebej nevarne zato, ker tanjšajo stratosfersko ozonsko plast. Etin ukrep je velik prispevek k varovanju okolja in prihaja še pred rokom, ki je bil določen na mednarodni ravni za rešitev tega globalnega problema,« je poudaril Janez Podobnik. **Anton Trpin**, direktor Termoregulatorjev, pa je ob tej priložnosti poudaril, da je namestitev omenjenega sistema tudi za Etine delavce dobrodošla, saj ne bodo več vdihavali čezmernih koncentracij halogeniranih hlapnih organskih spojin. Napravo, ki ima po njegovih besedah vgrajena vsaj dva svetovna patenta, so izdelali v sosednji Italiji in bo za razliko od prejšnjih v ozračje spuščala največ desetino zakonsko dovoljenih emisij.

Eta, ki je največje proizvodno podjetje nemškega koncerna E.G.O., je lani

ustvarila okrog 100 milijonov evrov prometa. Generalni direktor **Zoran Golob** dodaja, da je Eta eden največjih svetovnih proizvajalcev sestavnih delov za belo tehniko. Obvladuje namreč kar 40 odstotkov svetovnega tržišča grelnih plošč in termoregulatorjev. Poleg tega izdeluje še cevne grelce in sevalna grela za steklokeramične plošče. V Eti pa je v polni fazi uvajanje projekta izdelave tako imenovanih indukcijskih plošč, ki delujejo po sistemu tehnologije magnetnega valovanja. Z njimi je mogoče še bolj varčno in hitreje kuhanje, ki bo ob sprejemljivejši ceni v prihodnjih letih osvajalo gospodinjstva, v glavnem v razvitem svetu. Tako imenovanim deželam tretjega sveta in vzhodnim tržiščem pa so zaenkrat na voljo še vedno cenovno dostopne klasične kuhalne plošče, ki so jih pred desetletji v Eti izdelali tudi po 36 milijonov, zdaj pa še šest milijonov na leto.

Industrijska cona v Godoviču novi dom Brus Transporta

Prevoziško podjetje Brus Transport se je preselilo iz Srednje Kanomlje v godoviško industrijsko cono. Na 15 tisoč kvadratnih metrih površin je zgradilo poslovni objekt s skladiščem, uredilo prostor za vzdrževanje voznega parka in parkirišča za 58 tovornjakov, kolikor jih trenutno ima omenjeno podjetje. Njegov direktor **Pavel Brus** v novem kompleksu napoveduje tudi odprtje vulkanizerske delavnice odprtega tipa. Uradno bo Brus Transport, ki zaposluje 80 ljudi, poslovni objekt v Godoviču odprl

▶ Pavel Brus še sam ne ve, kako jim je uspelo skoraj dve desetletji poslovati v domači hiši v Srednji Kanomlji in podjetje razširiti do današnjega obsega

oktobra. Naložba je eno največjih zasebnih prevoziških podjetij na Primorskem in v širšem slovenskem prostoru stala 2 milijona evrov. Pavel Brus pa že razmišlja o širitvi. Načrtuje namreč, da bi v godoviški industrijski coni dokupil še 6000 kvadratnih metrov zemljišča in na njem postavil še eno halo, saj ocenjuje, da je za dejavnost komaj urejena

lokacija že postala premajhna.

Brus Transport namreč na leto občutno povečuje promet. V letošnjem letu je bil najbolj delaven junij, ko so zabeležili kar 780 tisoč evrov prometa. Zanimivo je, da kar 60 odstotkov prevozov opravijo za tuje naročnike oziroma podjetja v tujini, ostalo pa za domača podjetja.

Stoletnica rojstva dr. Aleša Beblerja

Janez Kavčič

Beblerjeva življenjska pot – od mladega pravnika do španskega borca, komunista v Moskvi, ustanovnega člana OF in KPS na Primorskem, ministra in diplomata, bojevnika za čisto okolje in ljudskega tribuna – je bila presenetljivo polna njegove revolucionarne delovne vneme v službi visokih idealov ... Krasili sta ga dve lastnosti, ki se ponavadi ne trpita, pri njem pa sta bili to samo dve obliki jaza, namreč: diplomatska uglajenost in nenarejena topla človeška prijaznost, ki je ustvarjala tovariško in prijateljsko razpoloženje v družbi.
(Iz nekrologa ob smrti leta 1981)

Naš znameniti rojak, politik, diplomat in publicist dr. Aleš Bebler se je rodil v Idriji 8. junija 1907 kot sin realčnega profesorja Baltazarja Beblerja. Na realki je dokončal samo dva razreda, saj se je morala narodno zavedna družina že spomladi 1919 pred Italijani umakniti v Jugoslavijo. Po gimnazijski maturi v Celju je Bebler študiral pravo v Parizu, kjer je leta 1930 z disertacijo Racionalizacija kot baza svetovne gospodarske krize promoviral na sloveči Sorboni. Leta 1929 je postal član KPJ in aktivno deloval med izseljenci in levo usmerjenimi intelektualci. Kot političnega begunca ga je pot vodila iz Francije v Nemčijo in leta 1933 v Sovjetsko zvezo, kjer je v Moskvi predaval na Komunistični univerzi narodnih manjšin zahoda. Na pobudo jugoslovanske partije je v letih 1936–1939 sodeloval v španski državljanski vojni in bil tudi dvakrat ranjen. Po zlomu španske republike je prestajal najprej francoski in zatem še jugoslovanski zapor.

Dr. Aleš Bebler se je v polni meri angažiral v

času druge svetovne vojne, saj je kot eden vodilnih organizatorjev NOB opravljal vrsto najodgovornejših političnih in vojaških funkcij. Že v aprilu 1941 je zbiral prostovoljce za obrambo domovine in sodeloval na ustanovnem sestanku Osvobodilne fronte. Pomagal je pri ustanavljanju prvih partizanskih čet in osebno vodil nekatere borbene akcije. Leta 1942 je deloval predvsem na osvobojenem ozemlju na Dolenjskem, potem pa v razdobju 1942–1943 odločilno spodbujal in usmerjal partizansko gibanje na Primorskem. Prevezal je zadolžitve v najvišjih organih nove ljudske oblasti in nastajajoče slovenske državnosti (SNOS) ter do konca vojne igral vidno vlogo tudi na Štajerskem in v Beli krajini.

Po osvoboditvi je dr. Bebler zasedal vidne državniške položaje v notranji in zunanji politiki. V prvi slovenski vladi je postal minister za finance. Od avgusta 1945 je deloval v Beogradu kot pomočnik jugoslovanskega ministra za zunanje zadeve in se potem uveljavil kot eden najpomembnejših jugoslovanskih diplomatov v času, ko so se določale nove državne meje. Dejavno je sodeloval na mednarodnih mirovniških konferencah v Parizu in v »veliki diplomatski bitki« za naše zahodne meje zavzeto zastopal slovenske in jugoslovanske interese. V obdobju od 1949 do 1952 je bil stalni jugoslovanski delegat pri OZN, nato pa še dolgo delal v zunanjem ministrstvu, služboval kot veleposlanik v Franciji, Indoneziji in Indiji ter v sklopu raznih diplomatskih misij prepotoval mnogo dežel po svetu. Zadnja leta življenja se je posvečal predvsem ekološkemu problemom in

se udeleževal kot predsednik Jugoslovanske zveze za varstvo okolja. Prejel je vrsto najvišjih odlikovanj, med njimi tudi Red narodnega heroja. Umril je 12. avgusta 1981 v Ljubljani.

Za dr. Beblerjem je ostala zanimiva in bogata pisna zapuščina trajne dokumentarne vrednosti. S publicistiko se je ukvarjal že v partizanskih letih, ko je objavljaj številne članke in brošure, pozneje pa je s pisanjem nadaljeval vse življenje. Njegova bibliografija obsega vrsto publikacij in knjižnih izdaj, v katerih je obravnaval zunanjepolitično problematiko ter dodajal potopisna pričevanja in memoarske zapise. Največjo vrednost ima knjiga spominov Čez drn in strn, ki je izšla leta 1981 nekaj mesecev pred njegovo smrtjo.

Na Idrijo je dr. Bebler ostajal vseskozi globoko navezan. Kadarkoli je utegnil, je rad prihajal v rojstno mesto, nastopal na prireditvah in proslavah ter obiskoval znance in prijatelje iz mladostnih in medvojnih let. Še raje kot na uradnih protokolarnih srečanjih in obveznostih se je gibal med preprostimi ljudmi in se ob kozarcu pomenkoval z idrijskimi knapi. Vedno znova ga je vlekel na Vojsko in med Vojskarje, užival je na sprehodih po gozdocvilih okrog Idrije in občudoval petje ptic.

Dr. Aleš Bebler je bil leta 1975 imenovan za častnega občana idrijske občine. V Mestnem muzeju Idrija na gradu Gewerkenegg je že dve desetletji urejena njegova spominska soba z obsežno zbirko fotografij, dokumentov, predmetov in izbranih tekstov. Na Mestnem trgu blizu vhoda v prenovljeno kripto sv. Barbare je postavljen tudi Beblerjev spomenik.

Del Beblerjeve sobe na gradu Gewerkenegg

ZDRAVJE JE VAŠE NAJVEČJE BOGASTVO. NE ZAPRAVITE PREVEČ DENARJA ZANJ.

ZDRAVSTVENO ZAVAROVANJE NA POTOVANJIH V TUJINI Z ASISTENCO

Nesreča in bolezen nikjer ne počivata. Tudi na skrbno načrtovanih poteh v tujini se vam lahko kaj zgodi. Stroški zdravljenja so visoki, zapleti pa neprijetni. Zdravstveno zavarovanje na potovanjih v tujini z asistenco vam zagotavlja 24-urno pomoč, kjerkoli je potrebno. Sklenete ga lahko na vseh poslovnih mestih Zavarovalnice Triglav, d.d., v pooblaščenih turističnih agencijah tudi tik pred potovanjem, ali prek interneta na naslovu:

www.triglav.si/skljeni

UGODNO!

ZAVAROVALNO KRITJE NA OSEBO (v EUR)

PROGRAM	SKUPNA VSOTA največ do	STROŠKI PREVOZA največ do
OSNOVNI	15.000,00 EUR	3.600,00 EUR
NADSTANDARDNI	30.000,00 EUR	7.200,00 EUR

ZAVAROVALNE PREMIJE (v EUR / SIT)

Zneski, navedeni v SIT, so izračunani po tečaju zamenjave 1 EUR = 239,640 SIT.

TRAJANJE ZAVAROVANJA	INDIVIDUALNO		DRUŽINSKO		SKUPINSKO	
	OSNOVNI	NADSTANDARDNI	OSNOVNI	NADSTANDARDNI	OSNOVNI	NADSTANDARDNI
3 dni	5,00 EUR / 1.198 SIT	7,50 EUR / 1.797 SIT	8,90 EUR / 2.133 SIT	13,50 EUR / 3.235 SIT	2,90 EUR / 695 SIT	4,50 EUR / 1.078 SIT
5 dni	7,30 EUR / 1.749 SIT	11,00 EUR / 2.636 SIT	13,20 EUR / 3.163 SIT	19,80 EUR / 4.745 SIT	4,40 EUR / 1.054 SIT	6,60 EUR / 1.582 SIT
8 dni	9,80 EUR / 2.348 SIT	14,70 EUR / 3.523 SIT	17,70 EUR / 4.242 SIT	26,50 EUR / 6.350 SIT	5,90 EUR / 1.414 SIT	8,80 EUR / 2.109 SIT
15 dni	14,80 EUR / 3.547 SIT	22,10 EUR / 5.296 SIT	26,50 EUR / 6.350 SIT	39,70 EUR / 9.514 SIT	8,80 EUR / 2.109 SIT	13,20 EUR / 3.163 SIT
21 dni	18,40 EUR / 4.409 SIT	27,50 EUR / 6.590 SIT	33,00 EUR / 7.908 SIT	49,60 EUR / 11.886 SIT	11,10 EUR / 2.660 SIT	16,50 EUR / 3.954 SIT
30 dni	23,40 EUR / 5.608 SIT	35,10 EUR / 8.411 SIT	42,10 EUR / 10.089 SIT	63,20 EUR / 15.145 SIT	14,00 EUR / 3.355 SIT	21,00 EUR / 5.032 SIT
60 dni	35,00 EUR / 8.387 SIT	52,20 EUR / 12.509 SIT	62,80 EUR / 15.049 SIT	94,10 EUR / 22.550 SIT	21,00 EUR / 5.032 SIT	31,40 EUR / 7.525 SIT
90 dni	46,30 EUR / 11.095 SIT	69,50 EUR / 16.655 SIT	83,40 EUR / 19.986 SIT	125,20 EUR / 30.003 SIT	27,80 EUR / 6.662 SIT	41,70 EUR / 9.993 SIT
pol leta	94,10 EUR / 22.550 SIT	141,00 EUR / 33.789 SIT	169,40 EUR / 40.595 SIT	254,00 EUR / 60.869 SIT	56,40 EUR / 13.516 SIT	84,70 EUR / 20.298 SIT
eno leto	188,30 EUR / 45.124 SIT	282,20 EUR / 67.626 SIT	338,90 EUR / 81.214 SIT	507,90 EUR / 121.713 SIT	113,00 EUR / 27.079 SIT	169,30 EUR / 40.571 SIT

Za preračun zavarovalne premije iz tuje valute v uradno denarno enoto Republike Slovenije se upošteva srednji tečaj Banke Slovenije na dan plačila premije. **Družina** so starši in otroci do dopolnjenega 18. leta starosti. **Navedena premija velja za celotno družino**, neodvisno od števila družinskih članov. Zavarovanje lahko s 100 % doplačilom sklenejo tudi osebe, **starejše od 65 let in aktivni športniki**. Premija za **skupinsko zavarovanje** je navedena za posamezno osebo. Za **skupino** se šteje 10 ali več zavarovancev. **Zavarovalno kritje velja po vsem svetu brez posebnega doplačila.**

Predstavištvostvo Idrinja
Zastopstvo Spodnja Idrinja,
Zastopstvo Cerkno
Zastopstvo Godovič

Lapajnetova 43,
Na vasi 31
Trg P. brigad 4
Godovič 7

tel: 05 372 76 00
tel: 05 372 10 90
tel: 05 372 32 56
tel: 05 374 74 60

KER ŽIVLJENJE POTREBUJE VARNOST

ZAVAROVALNICA TRIGLAV, d.d.

MODRA ŠTEVILKA
080 28 64

XXVI. Festival idrijske čipke uspel

Festival idrijske čipke, katerega generalni pokrovitelj je že nekaj let koncern Kolektor, je lepo uspel. Številne prireditve in razstave si je ogledala množica obiskovalcev iz tujine in domovine. Tokrat je režiserka **Lidija Kleindienst** z otvoritveno slovesnostjo združila lepoto glasbe in čipke. **Stojan Petrič**, predsednik koncerna Kolektor, je v slavnostnem nagovoru poudaril, da idrijska čipka sporoča zgodbo o posebnih ljudeh. Njim namenja vso zgodovino, kulturo in posebnja klekljarico v vsej svoji biti. Tako po njegovem živi tudi idrijski človek, tako razmišlja, tako vrednoti svoje znanje in tako se predstavlja v današnjem globalnem svetu. Uspehi niso naključni. Uspehi so plod trdega dela, podobno kot nekoč, ko so rudarji v temini rogov kopali rudo. »Še kako se tega zavedamo v koncernu Kolektor, kjer uspehe nenehno vrednotimo, cenimo in jih nagradujemo. Nagradujemo pa tudi okolje, v katerem živimo in delamo. Skupaj z občino si prizadevamo ustvariti človeku prijazen dom in pogoje, ki bi bili zanimivi tudi za delavce in strokovnjake izven naših občinskih meja,« je med drugim poudaril Stojan Petrič.

Na prireditvi sta zbrane nagovorila tudi idrijski župan **Bojan Sever** in častni pokrovitelj festivala, evropski poslanec **Borut Pahor**, ki je povedal, da v njegovi bruseljski

pisarni visi idrijska čipka. »Prijetno me moti, če pritegne pri obiskovalcu, ki pride v mojo pisarno, večjo pozornost, kot jaz sam,« je poudaril častni pokrovitelj festivala. Predstavniki glavnih pokroviteljev prireditve pa so že pred tem ob slovesnem podpisu pogodbe o gmotni podpori zagotovili, da bodo še naprej podpirali festival in k temu vabijo tudi druga ugledna podjetja.

Idrija, primer dobre prakse

Polona Šemrl

Pred dvema letoma je CIPRA (Društvo za varstvo Alp) začela izvajati projekt »Prihodnost v Alpah«. Cilj projekta je najti odgovore na najpomembnejša vprašanja o prihodnjem razvoju alpskega prostora. Svoja spoznanja društvo objavlja v poročilih o Alpah. Tretje naj bi izšlo konec leta. Verjetno vas zanima, kaj imata CIPRA in omenjeni projekt opraviti z Idrijo. V poročilu, ki je v pripravi, bo namreč objavljen članek o Idriji, ki ga bo napisal nemški novinar **Helge Bendl**, fotografije zanj pa bo prispeval fotoreporter **Lukas Coch**. Poklicali smo Helgeja Bendla in nastal je naslednji intervju.

Kdo sta Helge Bendl in Lukas Coch?

Oba sva člana nemške agencije Zeitspiegel, ki v domovini uživa velik ugled. Znana je po kvalitetnem novinarstvu. Njeni fotoreporterji in novinarji so v lanskem letu osvojili več nagrad. Agencija prodaja zgodbe revijam ter izdaja revije in knjige, če naročniki to od nje zahtevajo. Oba sva mlada novinarja. Lukas spremlja veliko različnih področij; pokrival je svetovno nogometno prvenstvo, ki je bilo lani v Nemčiji, dela v Južni Ameriki in Združenih državah Amerike. Jaz sem se specializiral za mednarodno poročanje. Lansko leto sem za eno svojih zgodb (odprava na Mekong v jugovzhodni Aziji) prejel CNN-ovo nagrado.

V Slovenijo sta prišla zaradi projekta Ohranjanje Alp. Obiskala sta Logarsko dolino, če se ne motim, in Idrijo. Zakaj prav ti dve območji?

Drži, res sva obiskala Logarsko dolino in Idrijo. Na naju se je obrnila organizacija CIPRA, ki ji je bila zaupana izdelava študije o ohranjanju Alp oziroma njihova prihodnost. Organizacija nama je predlagala Slovenijo. Ostali novinarji naše agencije so odpotovali v Švico, Nemčijo, Avstrijo, Italijo in Francijo.

O Idriji in Logarski dolini boste napisali članek. O čem boste pravzaprav pisali? Zanima me predvsem Idrija.

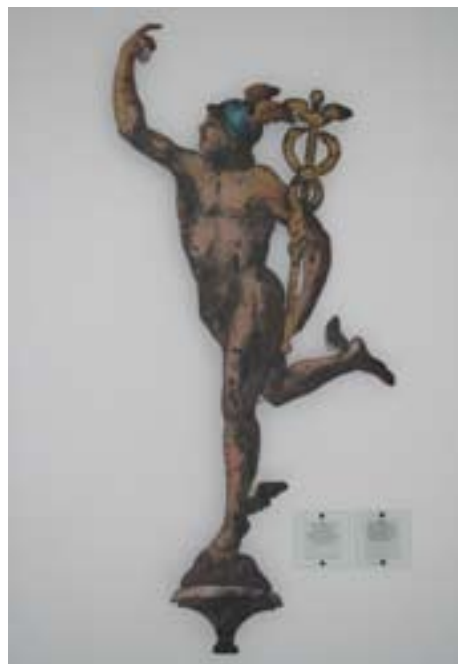
Rdeča nit članka bo sanacija in prestrukturiranje Idrije iz rudarskega mesta v center visoke tehnologije. Čeprav Idrija ni dobro povezana z avtocestami, ima zelo dobro razvito industrijo. To je zelo zanimivo. Vprašali smo se, zakaj. Kje drugje bi lažje dobili odgovor kot prav v Idriji? Hoteli smo izvedeti, kako je bilo mesto sposobno te preobrazbe. Zanimalo nas je, zakaj vam je to uspelo bolje kot marsikomu drugemu. Kljub zapiranju rudnika mesto živi, se razvija in ljudje v njem ostajajo. Članek naj bi ljudem, mestom s podobnim položajem v Alpah dal nekaj napotkov, kako se spoprijeti s tovrstnim razvojem.

Kje bomo članek lahko prebrali in kdaj?

Objavljen bo letos jeseni, in sicer v knjigi, ki bo govorila o ohranjanju Alp. Sestavljena bo iz dveh delov. Prvi del bo imel 15 poglavij, ki bodo pripovedovala o različnih alpskih regijah. V enem od teh poglavij bo predstavljena Idrija. Drugi del knjige pa bo povzetek raziskave, ki jo je opravila CIPRA.

Pogovarjali ste se z vsemi ključnimi akterji v občini, tako na kulturni, gospodarski kot tudi politični in izobraževalni ravni. Kakšen prvi vtis ste dobili?

Idrija je živo mesto, polno energije. Ne morete si predstavljati, da je takšno, kot sem ga pravkar opisal, če imate v mislih, da je nekoč najbolj pomembna industrija (rudarjenje) zamrla. Mislim, da je Idrija posebno mesto. Ljudi odlikuje močna pripadnost mestu. Občutek sem dobil, da se po svojih najboljših močeh trudijo, da bi mesto obdržali

tako barvito in zanimivo, kot je bilo nekoč, če ne še bolj.

O Idriji boste torej pisali kot o primeru dobre prakse. Kakšen primer dobre prakse imate v mislih?

Vsa poglavja v knjigi bodo primeri dobre prakse. Logarska dolina je na primer dober primer, kako lastniki zemlje zelo dobro upravljajo z naravnim parkom. Idrija pa je dober primer, kako – če so okoliščine dobre – prenehanje rudarjenja oziroma zaprtje rudnika ne pomeni nujno, da bo mesto »izgubljen«. Seveda so problemi, nihče ni rekel, da je enostavno, a če imate v mestu »kritično maso« inteligence, ki je pripravljena pomagati mestu, se da rešiti veliko problemov.

Še posebno, če imaš na voljo veliko tehnične znanja, kot ga ima Idrija. Zato lahko Kolektor in Hidria uspešno poslujeta.

Katere so tiste značilnosti, ki so omogočile, da je Idrija iz pomembnega rudarskega mesta postala močno gospodarsko središče?

Na to vprašanje je težko odgovoriti v nekaj stavkih. Odgovor boste našli v znanstvenem delu knjige, ampak te raziskave nisem naredil jaz. Po mojem mnenju so temu botrovali: a) močan občutek pripadnosti mestu, zaradi katerega se ljudje ne odselijo, ko nastanejo problemi, b) "kvalificirana delovna sila in c)" kritična masa ljudi, ki lahko pomagajo osvojiti različne programe, denar ... in so sposobni ustvarjati vizijo mesta. Ko ne veš, kako bi se uprl propadu industrije, moraš vedeti, kaj narediti namesto tega.

Kdo je k temu razvoju največ pripomogel?

To je težko reči, ker transformacija zahteva čas in še vedno ni končana. Namesto da bi izpostavljali posameznike, bi jaz raje poudaril, da je pomembno imeti ljudi, ki skrbijo za mesto. Oni sami morajo sprejeti spremembe, namesto da se ozirajo v preteklost. To je problem mnogih rudarskih mest. Poznavanje svojih korenin je dobro, toda treba je iti naprej.

Eden od ciljev Idrije je preboj na področju turizma. Kaj mora narediti, da bi turisti tu ostali več kot le dan ali dva?

Pomembno je timsko delo in predstavljanje celotnega področja, ne zgolj Idrije, tako domačim kot tujim gostom. Trenutno samo nekaj ljudi zunaj meja Slovenije pozna vašo državo. Vprašati se morate, kaj lahko ponudite, česar drugi ne morejo. Po mojem mnenju bi morali graditi na kombinaciji industrijske tradicije, kulture in naravnih lepot. Turisti morajo imeti možnost, da sami brez problemov obiskujejo znamenitosti, za to pa potrebujejo dovolj informacij in označevalnih tabel, oziroma možnost, da jih po znamenitostih vodijo za to usposobljeni vodiči. Če želite zadržati turiste, jim morate ponuditi več možnosti za nastanitev v obliki penzionov, hotelov ali bed & breakfast možnosti. Podatke o možnostih nastanitve naj bi obiskovalci dobili v turistični pisarni, kot imajo to urejeno v mnogih alpskih regijah. V knjigi, ki jo pripravljamo za CIPRO, bodo izpostavljeni primeri dobre prakse tudi na tem področju.

Kje vidite Idrijo v prihodnosti, v kakšno smer bo šel njen razvoj?

To je težko reči. Imam dober občutek in mislim, da ima lahko mesto veliko koristi od premoženja, če ga bo le pravilno uporabilo.

Junij, julij 2007

1. junij – Idrijska občina oziroma njena pristojna služba je začela prodajati sezonske in posamične karte za vstop v Krajinski park Zgornja Idrija. Z izkupičkom od prodaje občina pokrije stroške čiščenja in vzdrževanja okolice objektov na kopališču v Idrijski Beli, ki ga namerava do prihodnje sezone preurediti.

9. junij – Cvetni vrt in skalnjak Sonje Mohorič z Gor nad Idrijo si je ogledala skupina novozelandskih hortikulturnih navdušencev. V stik z njo so prišli preko letos ustanovljenega Slovenskega društva za kulturo vrtov in narodne zbirke rastlin, katerega članica je tudi Mohoričeva. Njen vrt slovi po občutku za barvo, vrste in umestitev v prostor in je eden redkih na nadmorski višini več kot 750 metrov.

10. junij – Prostovoljno gasilsko društvo Godovič letos obeležuje 100-letnico delovanja. V počastitev jubileja so v prostorih Hidriinega Inštituta Klima pripravili slavnostno sejo, na kateri so predstavili dosedanje delovanje društva in najbolj zaslužnim članom podelili društvena priznanja ter priznanja občinske in slovenske gasilske zveze. Teden dni po seji so pripravili še paradu, na kateri so v uporabo dobili novo, dobrih 120 tisoč evrov vredno gasilsko vozilo Mercedes Satego.

12. junij – Izšla je mladinska knjižica *Cela Idrija nori*, avtorja Ivana Sivca, ki je eden najbolj priljubljenih mladinskih pisateljev, več kot petintrideset knjig pa je napisal tudi za odrasle. *Cela Idrija nori* je detektivska etnološka zgodba, v kateri se Erjavčeva družina odpravi na ogled idrijskega rudnika živega srebra v zapiranju oziroma petstoletnega Antonijevega rova, ob tem pa

po naključju odkrije, da grozi Idriji ekološka katastrofa neskončnih razsežnosti.

16. junij – V Idriji se je končal prvi Ex tempore, ki ga je pripravila Psihiatrična bolnišnica Idrija. Ta vsako leto junija za paciente psihiatričnih bolnišnic po Sloveniji pripravi slikarsko druženje. Udeležilo se ga je 35 udeležencev. V osmih različnih tehnikah so ustvarjali na temo Meščanske hiše na Mestnem trgu. Najboljše umetnike so nagradili.

19. junij – V mali galeriji gradu Gewerkenegg je društvo Exlibris Sloveniae na ogled postavilo mednarodno razstavo ekslibrisov z etnografskimi motivi iz zbirke dr. Rajka Pavlovca. Dr. Pavlovec je k razstavi v spremni zgibanki zapisal tudi nekaj osnovnih informacij o ekslibrisih ali knjižnih znakih, ki jih običajno nalepimo na notranjo stran sprednjih knjižnih platnic. Najboljši ekslibrisi so tisti, ki nekaj povedo o lastniku, recimo o njegovem poklicu in konjičku.

23. junij – Koprski škof Metod Pirih je v spremstvu idrijskega župnika Ivana Blažiča in številnih drugih duhovnikov v kripti nekdanje cerkve svete Barbare pod Mestnim trgom v Idriji na priložnostni slovesnosti posvetil nov oltar in blagoslovil kripto. Kot gosta sta na posvetitvi sodelovala tudi Jože Rupnik in Janko Pirc, starosti idrijskega župniškega občestva, ki sta v mladosti kot ministranta in cerkovnik sodelovala pri mašah v stari cerkvi svete Barbare. Škof Metod Pirih je napovedal, da bo odslej vsako leto 22. junija, na praznik svetega Ahacija, v kripti maša.

23. junij – Društvo upokojencev Idrija je 60. obletnico delovanja počastilo z odprtjem razstave, na kateri predstavljajo

dokumente, ki pričajo o pomembnih prelopnih društva, z izdajo priložnostnega biltena in meddruštvenim srečanjem, na katerem so se s spominskimi darili idrijski upokojenci zahvalili vsem društvom in organizacijam, s katerimi redno in tesno sodelujejo.

30. junij – V Godoviču so se srečali člani petih vej rodu Rudolfovih, ki so izšli iz domačije Na Rovn pri Godoviču. Začetki rodu Rudolfovih segajo v leto 1864, ko se je Andrej Rudolf poročil z Nežo Brenčič. Rudolfova rodbina danes šteje več kot 600 sorodnikov, ki živijo v različnih slovenskih krajih in v tujini. V Godoviču se jih je zbralo več kot 260. Vsaka družina iz rodu Rudolfovih je ob tej priložnosti prejela knjižico z naslovom *Rudolfov rod od korenin do vej*, ki jo je napisala Tilka Jerič. V njej so zapisani vsi člani rodu, od najmlajših, starih komaj nekaj mesecev, do najstarejše, 93-letne Ivanke Božič.

7. julij – Idrijo in okolico so zavzeli skavti, ki so se zbrali na sedmem srečanju skavtinj in skavtov Primorske. Marmeljado, kakor imenujejo srečanje, so letos pripravili idrijski skavti pod geslom *Izkoplji zaklad*, podari ga drugim. Organizatorji so udeležencem predstavili življenje nekoč v rudarski Idriji, zatem pa so se pomerili v rudarskih veščinah.

8. julij – Pri Pirnatovi koči na Javorniku so proslavili 100-letnico njene postavitve. Omenjena koča je med italijansko okupacijo propadla, na njenem mestu pa so po drugi svetovni vojni idrijski planinci začeli graditi novo, zidano, in jo dokončali leta 1952. Pred sedmimi leti je Pirnatovo kočjo na Javorniku prevzelo novoustanovljeno Planinsko društvo iz Črnega Vrha nad Idrijo.

Ne mine vikend, da kočice ne bi obiskalo vsaj 200 ljudi, še več pa jih bo, ko jo bodo dokončno obnovili in v njej uredili prenočišča.

14. julij – Krajevna skupnost Kanomlja je prvič v zgodovini praznovala krajevni praznik. Življenje v kraju je najprej obudilo športno društvo Migavc, potem pa se mu je pridružilo še spomladi ustanovljeno turistično društvo, ki s svojimi sekcijami skrbi za razvoj kulture in družabno življenje v kraju. Za zgodovinsko ozadje praznika so si

Kanomeljci izbrali dogodek iz davnega leta 1347, ko je kanomeljske kmete oropala tolminska gospoda s Kozlovega roba in so po enomesečnem vztrajanju in s posredovanjem takratnih cerkvenih oblasti ukradeno dobili nazaj.

16. julij – Na turistični kmetiji Alič Pri belem kamnu na Vojskem se je končal likovni tabor »Preblisk«, ki se ga je udeležilo več kot 20 likovnih ustvarjalcev iz vse Slovenije. Nastala so zanimiva in raznovrstna dela, ki jih bodo

širši javnosti predstavili na razstavi, ki jo bodo odprli jeseni v Idriji.

16. julij – Na Gimnaziji Jurija Vege so spet lahko zadovoljni z rezultati mature. Od 87 njihovih maturantov samo eden ni opravil mature iz enega predmeta. Med zlatimi maturanti je Jan Grošel iz Idrije zbral vseh 34 točk in s tem postal diamantni maturant, zlati pa so še Tina Benčina in Matevž Štraus iz Idrije, Tanja Žakelj iz Ledin in Jasmina Tušar iz Cerknega.

Iz preteklih let ...

Veliko partizansko slavlje

V senci smrekovih in bukovih gozdov na Brinovem griču pri Črnem Vrhju nad Idrijo je bila v nedeljo svečana otvoritev nekdanjega partizanskega taborišča, v katerem stoji koča narodnega heroja Janka Premrla – Vojka, kjer je bilo pred petnajstimi leti zbirališče partizanov predno so se spoprijeli s sovražnikom.

Pred nekaj leti so v bližini tega nekdanjega partizanskega kraja že odkrili spominsko ploščo, v nedeljo pa so odprli spominsko kočo, ki so jo postavili člani Zveze borcev iz Zadloga s sodelovanjem občinskega odbora zveze borcev iz Idrije. V njej so razstavljeni številni predmeti iz narodno-osvobodilne borbe. Med njimi so tudi predmeti, ki so jih partizani uporabljali med svojim bivanjem v nekdanji Vojkovi koči, katero je okupator požgal.

Svečanosti na Brinovem griču se je udeležilo okrog dva tisoč ljudi, med njimi tudi nekdanji borci Vojkove brigade. Zbrani množici je spregovoril bivši soborec narodnega heroja Vojka in nekdanji komisar Vojkove brigade, okrajni sekretar ZKS Koper Albert Jakopič – Kajtimir. V svojem nagovoru je orisal značilnosti borbe tamkajšnjih prebivalcev s sovražnikom in omenil, da so jeseni leta 1942 zgradili na tem mestu barake partizanskega taborišča, kjer so se formirale čete za udarne partizanske brigade.

Svečanosti so prisostvovali tudi člani CK ZKS Tomo Brejc, predsednik Republiškega sveta sindikatov za Slovenijo Janko Rudolf, sekretar Glavnega odbora zveze borcev Slovenije Marjan Bertoncelj, sekretar OK ZKS Gorica Tine Remškar in tudi oče narodnega heroja Janka Premrla – Vojka.

Po zaključni svečanosti sta godbi na pihala iz Idrije in Trbovelj, igralska skupina IX.

Korpusa, folklorna skupina dijakov idrijske gimnazije ter recitatorji priredili koncert partizanskih pesmi.

Kočo je prevzel kot zgodovinski objekt v upravljanje in vzdrževanje občinski ljudski odbor.

Jp, Slovenski Jadran, 14. 6. 1957

Koncert dijakov glasbene šole iz Idrije

Pred kratkim so gojenci glasbene šole iz Idrije priredili samostojen koncert, na katerem so izvajali dela domačih in tujih skladateljev. Pod vodstvom ravnatelja tamkajšnje glasbene šole Jožeta Klemenčiča so najprej nastopili s koncertnimi točkami, potem pa je mladinska godba na pihala zaigrala nekaj pesmi. Ob spremljavi učenke šestega letnika Brigitte Puharjeve, so nastopili posamezni učenci tudi s samostojnimi točkami. Njihov nastop je občinstvo spremljalo z navdušenim aplavzom. Posebno prisrčno je bil sprejet nastop pionirja Jurka Kleindiensta, ki je zaigral na harmoniko lepo poskočnico. Skupaj je nastopilo okoli 60 učencev, ki so pokazali, da so v teku leta spet pridobili nekaj novega znanja. Podoben nastop so imeli tudi učenci podružnice glasbene šole v Cerknem, za katerega je vladalo med tamkajšnjim prebivalstvom več zanimanja kakor pa v Idriji.

Nova planinska postojanka na Črnem vrhu pri Cerknem

Cerkljanski planinci in lovci so letos odprli nov dom na Črnem vrhu (1288m) in s tem izpolnili željo mnogim planincem, ki prihajajo z Blegoša in iz Poljanske doline ter so namenjeni na Porezen in dalje na

Triglavsko pogorje. Planinska postojanka v tem predelu je bila res potrebna, kajti od Lubnika nad Škofjo Loko pa vse do Porezna ni nobene.

Novi dom bo služil tudi številnim izletnikom, ki obiskujejo znamenito bolnišnico »Franjo« pri Cerknem. Iz Loga, kjer se po navadi ustavljajo, se bodo lahko povzpeli s svojimi vozili tudi do doma na Črnem vrhu, do katerega je speljana prav dobra cesta, dolga 12 kilometrov. V manj kot tridesetih minutah bodo tako premagali nad 900 m višinske razlike in se znašli v planinskem raju. Tako se bodo lahko tudi brez vsakršnega truda naužili lepote naših planin.

Črni vrh ima lep in razsežen razgled. Posebno lep je pogled na Julijce s Triglavom, ki se prav s te strani vidi v svoji značilni obliki. Na severni strani so tudi lepa smučišča, zato bi bilo prav, da bi bil dom oskrbovan tudi v zimski sezoni.

Cerkljanski planinci in lovci, ki so s skupnimi napori in požrtvovalnim delom dosegli tako lep uspeh, zaslužijo vse priznanje.

Jrs, Primorske novice, 26. 7. 1957

Veselo doživetje v Idriji

Pred odhodom na turnejo po Rusiji in Franciji je akademski plesni orkester iz Ljubljane nastopil v Idriji. Nastop teh mladih godbenikov, med katerimi so tudi trije Idrijčani, je občinstvo navdušilo. Posebno se je ta večer razveselila mladina, ki tako zelo ljubi moderno glasbo.

Lep uspeh je imela solo pevka, tovarišica Marjanca, pa tudi napovedovalka nas je ves večer prav prijetno zabavala.

Zastopniki DPD »Svoboda« iz Idrije so tovarišici Marjanci in mladim godbenikom poklonili šopke cvetja. Članom orkestra želimo na turneji mnogo lepih doživetij in naj bi našo milodonečo pesem z uspehom širili v zunanji svet.

Primorske novice, 26. 7. 1957

dr. Frančišek Lampe

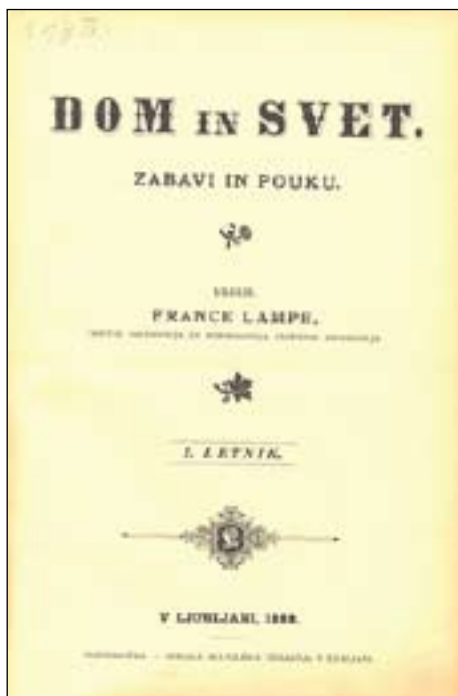
Jože Kenk

Filozof, teolog, pisatelj in urednik dr. Frančišek Lampe se je rodil 23. februarja 1859 v Zadlogu. Bil je najmlajši otrok iz drugega zakona Matija Lampeta in Marije Habe. Kot otrok je bil zelo slaboten in bolehen, močno so ga bolele oči, zato je težko prenašal svetlobo. Prvi razred ljudske šole je obiskoval v uro hoda oddaljenem Črnem Vrhu, ki pa ga zaradi bolehnosti ni mogel redno obiskovati, zato je naslednje tri razrede obiskoval v Idriji. Po končani ljudski šoli je nadaljeval šolanje na gimnaziji v Ljubljani. Po prvem letniku je bil sprejet v knezoškofsko Alojzevišče kot brezplačen gojenec. S tem je bil razrešen gmotnih skrbi in se je lahko v celoti posvetil izobrazbi. Bil je med najboljšimi dijaki, osmi razred pa je končal z odliko pri vseh predmetih. Čeprav je po maturi kolebal med študijem modroslovja in teologije, se je na koncu odločil za slednji študij in bil leta 1878 sprejet v ljubljansko bogoslovje. Že v času študija se je navadil, da je svoj delavnik pričel ob štirih zjutraj in z delom nadaljeval brez odmora do poznega večera.

V duhovnika je bil posvečen leta 1881, ob koncu tretjega letnika. Kot izredno nadarjenega študenta so ga nadrejeni napotili na bogoslovne in modroslovne študije v Gradec, ki jih je končal z dvojnimi doktoratom, leta 1883 je doktoriral iz teologije, leta 1885 pa še iz filozofije. Že naslednji dan po doktoratu iz teologije je bil imenovan za podvodjo in ekonom v ljubljanskem bogoslovnem semenišču. Lampe je že v semenišču pokazal izreden občutek do mladinske vzgoje, kar so opazili tudi

njegovi nadrejeni, zato so želeli, da prevzame vodstvo deškega sirotišča Marijanišča v Ljubljani. Leta 1885 je vodstvo omenjenega zavoda tudi prevzel in to službo opravljal vse do svoje smrti – natanko petnajst let. Istočasno je bil tudi šolski ravnatelj in učitelj verouka na marijaniški šoli, verouk pa je predaval tudi na Mahrovi trgovinski šoli v italijanskem jeziku. Na ljubljanskem bogoslovju pa je od leta 1885 dalje predaval dogmatiko in osnovno bogoslovje. Znano je, da je predmet predaval v klasični latinščini, ne da bi pri tem uporabljal kakršenkoli pripomoček.

Že v semenišču je Lampe snoval velike načrte za svoje delovanje, zlasti za pisateljevanje. V ljubljanskem semenišču je leta 1881 ustanovil Cirilsko društvo, namenjeno bogoslovcem za vaje v pisanju in govorništvu. Ob pomoči nekaterih članov Cirilskega društva se je pred božičem leta 1887 rodil list Dom in svet, katerega prva številka je izšla 20. januarja 1888. Lampe mu je bil urednik, upravnik in odpravnik. Iskal je zvez, dopisoval si je s pisatelji, pesniki, slikarji, fotografi, pa tudi sam je hodil po okolici in fotografiral za list. Za Dom in svet je tudi veliko pisal. V trinajstih letih je v listu objavil kar 854 člankov. Njegove spise bi lahko razvrstili v modroslovne (filozofske), življenjepise, potopise, spise poučne vsebine, programske razprave in izjave. Namen svojega ljubljanskega lista je podal takole: »Dom in svet bodi verna knjiga življenja, da se iz nje učimo, kakšno

je, kakšno bi ne smelo in kakšno bi moralo biti.« Za razliko od Mahničevega Rimskega katolika je bil Lampetov Dom in svet mnogo bolj umirjen, širok in strpen. Lampe je zelo trpel zaradi strankarskih razprtij med Slovenci v takratnem obdobju. Mnogo je razmišljal o tem, kako jih preprečiti. Dolgo je celo upal, da se to da realizirati, na koncu pa je spoznal, da prevladujejo strankarske strasti in ne razum in korist naroda.

Poleg lista Dom in svet je Lampe uredil tudi Glasi Katoliške družbe in Drobtnice.

V filozofskih spisih je Lampe sistematično prikazal tomistično filozofijo. Njegov Uvod v modroslovje pomeni program za razlago tomističnega filozofskega sistema. Knjiga je izšla pri Slovenski matici leta 1887 in v njej je podal na kratko vse, kar je potrebno tistim, »ki se šele začenejo učiti modroslovja«. Tri leta kasneje je izšlo zajetno Dušeslovje (528 strani), ki je po svojem izrazoslovju temeljno delo za slovensko psihologijo. Delo je bilo napisano v duhu, ki je ustrezalo takratnim najnaprednejšim tokovom v psihologiji. Šele povojni avtorji so se s svojimi deli približali njegovemu Dušeslovju. Zahtevno filozofijo je na poljuden način približal bralcem Doma in sveta v svojih »pomenkih«, ki so izšli v knjigi Cvetje s polja modroslovskega (1898). Širšemu krogu Slovencev je dr. Frančišek Lampe postal znan po svojih Zgodbah svetega pisma, ki jih je po snopičih (128 strani) začela leta 1894 izdajati Mohorjeva družba (do leta 1900 je izšlo 7 snopičev, po Lampetovi smrti je delo nadaljeval in končal Krek). Razlage so pisane za preproste ljudi, slonijo pa na ugotovitvah tedanje eksegeze. Ko ga je Mohorjeva družba zaprosila za to veliko delo, je leta 1891 potoval v Egipt in Palestino in si na lastne oči ogledal svetopisemske kraje. Znamenitosti svetih kraljev je opisal v delu Jeruzalemski romar, ki je izšlo v dveh delih pri Mohorjevi družbi (1892 in 1893). Lampe pa je bil tudi prevajalec, prevedel je knjigo Frančiška Saleškega Teotim ali o ljubezni božji (Drobtnice, 1894-98), J.-P. Camusa Duh svetega Frančiška Saleškega (Drobtnice, 1889-93) in Apostolski dušni pastir W. Cramerja.

Poleg dela na literarnem področju je bil Lampe aktiven tudi kot fotoamater, ukvarjal se je s portretno, arhitekturno in reportažno motiviko; sodeloval pa je tudi pri načrtu za osuševanje ljubljanskega barja.

Posvetil je je tudi čebelarstvu in postal prvi predsednik Slovenskega čebelarstva društva (1897). »Od vseh živalic, kar jih je Bog ustvaril, ljubim najbolj čebele. Simbol so mi marljivosti in vztrajnosti.« Čebele je v svoji silni dejavnosti še prekašal in to ga

je pokopalo, kajti precenjeval je svoje šibke življenjske moči. Lampe je bil mnogo preveč sam, v mladosti v učenju, pozneje v študiju. O samem sebi je dejal, da ima hibo, ker ne more počivati. Če ga je kdo zvil na zabavo, ga je pekla vest, »kakor da se je pregrešil z vsakim pogledom in dihlanjem«, škoda se mu je zdelo izgubljenega časa. Star komaj 41 let je 24. 9. 1900 umrl v Ljubljani.

Slovenska matica, katere podpredsednik je bil Lampe, in Leonova družba iz Ljubljane sta mu deset let po smrti – 21. 8. 1910 postavili v središču Črnega Vrha spomenik (piramido), identične oblike kot je spomenik Mateja Cigaleta. Istočasno je bila odkrita tudi spominska plošča na njegovi rojstni hiši v Zadlogu. Danes je slednja spominska plošča sestavni del spominskega obeležja na mestu, kjer je stala njegova rojstna hiša. Zob časa je napis na obeh piramidah zbrisal, kar kaže nujno po obnovitvi. S tem bomo krajani Črnega Vrha izkazali spoštovanje do svojih, ne samo za kraj, ampak za celo Slovenijo, pomembnih rojakov. Njegovo ime je pogosto omenjeno ob nastopih črnoverškega mešanega pevskega zbora, kajti zbor se imenuje po njem. Ljubljana, kjer je preživel največ časa svojega ustvarjalnega življenja, je po njem poimenovala ulico.

Besede, ki jih je namenil v spomin rojaku Mateju Cigaletu ob njegovi smrti leta 1984 v listu Dom in svet, veljajo tudi njemu: »Bogastvo se zbira in košati v mestih, prijetno življenje mami ljudi v palačah, čast obsega veljake na kraljevskih dvorih – a nadarjenost, bister um in nepremagljivo voljo pošilja Bog tudi med oddaljene hribovce in jih daje otrokom, rojenim v borni koči. Taki daroviti otroci premagajo pogostoma največje težave in odpravijo najhujše prepreke, da dospo do svojega namena; dečki kmečkih starišev najdejo pot do šole, bore se z ovirami vso mladost in ko so možje, imajo voljo, moč in izkušnost, da dovrše velika dela.«

Raziskovalke na Vojskem

Polona Šemrl

Vojsko je v začetku julija gostilo skupino deklet, študentk etnologije in kulturne antropologije na ljubljanski Filozofski fakulteti, ki so se udeležile etnološkega raziskovalnega tabora v tej najvišji vasi na Primorskem. Tabor je pripravila Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija. Za mentorico je agencija izbrala **Marušo Markovčič**, ki je pripravila že vrsto tovrstnih taborov, tudi tistega, ki je bil leta 1998 na Ledinah.

Dekleta so pet dni raziskovala planoto, se pogovarjala z domačini in pridno beležila ugotovitve. Preučevala so kovaštvo in žebjarstvo, zdravilstvo in zeliščarstvo, čipkarstvo in ženske, ki so med drugo svetovno vojno hodile po hrano v doline. Ugotoviti so želele, kdo se je z naštetimi dejavnostmi ukvarjal, na kakšen način so ti ljudje živeli, zanimalo jih je tudi današnje stanje, koliko se ljudje še spominjajo, njihove življenjske navade ter kako je njihovo delo vplivalo na življenje na Vojskarski planoti.

Na Vojskem raste ogromno zelišč, ki so jih ljudje uporabljali v zdravstvene namene. Nabirali so jih, jih sušili in uporabljali za čaje, ali pa so jih namočili v olje ali žganje in jih uporabljali kot mazila. Omeniti velja predvsem arniko, šentjanževko, lipo, bezeg, lapuh, astromontano, češmin, kamilice, žajbelj, brinje, smrekove vršičke in podobno. Domačini pravijo, da imajo na Vojskem tudi dva zdravilna studenca. Zaradi bogatosti območja z zelišči te nabirajo še danes, kar lahko predstavlja perspektivno panogo za prihodnost. Po hrano so se med drugo svetovno vojno krajani odpravljali čez Mrzlo rupo, Smrekovo drago, Male Lazne, Govce, Trnovski gozd,

Predmejo v Vipavsko dolino, pa tudi na Tolminsko, v Novo Gorico in Idrijo. Hodili so v skupinah. Od dva do deset jih je bilo. Od vsake hiše se je kdo odpravil. Hodili so predvsem otroci in ženske, stari od 9 do 50 let in moški, ki so bili prestari za v partizane. V dolinah so maslo, pletenine in krompir menjali za koruzno moko. Za štruco masla so dobili od 10 do 15 kilogramov moke.

Dolge zimske večere so si krajšali s klekljanjem. Klekljali so vsi – ženske, moški in otroci. In kako se klekljanja spominjajo starejši Vojskarji? V predstavitvi so dekleta zapisala naslednja dva citata; »Sma dale bula u ruzak, pa sma s škmi šle h sasidam kliklet« in »Ko sm se učila ribce dilat, mi je rekla teta: Na ta pravi poti si, sam mal suhe sa.« Bajtarji in gostovi so zimo izkoristili za izdelovanje žebeljev. Kot pravijo na planoti, naj bi se žebjarstvo razvilo že veliko pred prvo svetovno vojno. Danes bi žebelje znali narediti le še redki, izdelujejo pa jih že dolgo ne več. Kovaštvo je bila obrt, ki je bila na podeželju neizogibna. Vse velike kmetije so imele kovačijo za lastne potrebe.

Vsako raziskovanje odkriva nova področja, ki ne bi smela ostati prezrta. Ustna kultura oziroma ustno slovstvo, kulinarika, dejavnosti in stvari povezane s kmetijstvom, ljudje, ki so gostovali na posameznik kmetijah in pomagali večjim kmetom pri delu (tako imenovani gostovi), in stavbna dediščina so le nekatere področja, za katera dekleta z mentorico na čelu upajo, da jih bo nekdo v bodoče le raziskal. Morda z vsakoletnimi raziskovalnimi tabori na Vojskem.

OPREMA

Zastopamo svetovno znane proizvajalce:

- niskonapetostne stikalne tehnike,
- protieksplzijske opreme,
- krmilne tehnike in
- programske opreme za vodenje procesov.

IZDELKI

Lasten razvoj opreme za avtomatizacijo:

- industrijski računalniki,
- namenski proizvodi za znanega kupca.

MOELLER

STAHL

Citect

Channel Partner
ADVANTECH

BEKA
associates

DOLD

ecom

ELMESS

AKHAR SAFETY

micro
SYST

wieland

Kolektor spet Boschev naj dobavitelj za leti 2005 in 2006

Skupina Robert Bosch je 4. julija v Stuttgartu razglasila naj dobavitelje in jim podelila priznanja. Koncern Kolektor je bil tovrstnega prestižnega priznanja v zadnjem desetletju deležen že četrtič.

Priznanje »Naj dobavitelj leta 2005 in 2006« je na slavnostni prireditvi v imenu koncerna Kolektor prevzel predsednik uprave **Stojan Petrič** (tretji z leve). Ob njem je **Klaus Nüssle**, vodja Comtrade-ja, koncernovega prodajnega podjetja v Nemčiji. Boscheva priznanja, ki jih podeljujejo vsako drugo leto, sta podeljevala **dr. Karl Nowak**, izvršni direktor Nabave in Logistike in njegov namestnik **Jörg Vial**, zadolžen za nabavno politiko in strategijo. Priznanja so bila namenjena naj dobaviteljem v petih kategorijah oziroma za pet vrst materialov in komponent. Izmed 9000 dobaviteljev so izbrali 47 podjetij iz 14 držav. Kolektor si je to priznanje priboril kot najboljši v kategoriji oziroma skupini dobaviteljev komponent in mehanskih delov.

Odkar Skupina Robert Bosch od leta 1987 razglša naj dobavitelje, je bila to že 11 podelitev po vrsti. V zadnjih desetih letih je Bosch koncern Kolektor že štirikrat razglasil za naj dobavitelja. Kolektor samo enkrat ni bil izbran v to prestižno skupino Boschejevih dobaviteljev, odkar po letu 1994 samostojno nastopa na tržišču.

Kolektor v Audijevem Forumu 3

- V Audijskih avtomobilih je v povprečju vgrajenih 40 Kolektorjevih komutatorjev

Poslovanje koncerna Kolektor v prvem polletju 2007 4

- Skupna prodaja koncernovih podjetij je znašala 164 milijonov evrov. Za 18 odstotkov več od prodaje v enakem lanskem obdobju in za 6 odstotkov več od načrtovane.

Kam bo Kolektor odložil žgalniške ostanke? 9

- Na nekdanji komunalni deponiji v Ljubevču bo odložena halda iz Kolektorjeve industrijske cone

Stuttgartska mestna hiša en dan svet v malem

Letos je bila družina zmagovalcev - Boschejevih naj dobaviteljev - najbolj pisana. Kar 19 od 47 prejemnikov priznanja je bilo iz drugih držav in ne iz Nemčije, kar po besedah predsednika Boscha **Franza Fehrenbacha**, priča, da ima njihova Skupina partnerje oziroma dobavitelje po vsem svetu.

Skupina Bosch je lani ustvarila 43,7 milijard evrov prometa (za 23 milijard evrov je kupila pri svojih dobaviteljih), od tega kar polovico v podjetjih zunaj Nemčije.

Kolektor na letnem kongresu Združenja bavarskih inovatorjev

Filip Šemrl

V organizaciji največjega bavarskega grozda, ki združuje proizvajalce v avtomobilski industriji, so v Audijevem Forumu v Ingolstadt ob začetku julija pripravili letni kongres, ki so se ga udeležili tudi predstavniki koncerna Kolektor.

Letni kongres je že deveto leto po vrsti pripravilo Združenje bavarskih inovatorjev (BAIKA), tokratnega z naslovom Inovativni dobavitelji. Gostil ga je Audi v svojem reprezentativnem objektu Audi Forum. Med 400 udeleženci kongresa jih je 160 tudi razstavljalo svoje izdelke, ki jih posredno ali neposredno izdelujejo za to ugledno avtomobilsko znamko.

Koncern Kolektor je prek Boscha in Siemens Audijev posredni dobavitelj. V njegovih avtomobilih je namreč

Koncernov razstveni prostor na letnem kongresu Združenja bavarskih inovatorjev v Audijevem Forumu v Ingolstadt

velika večina pomembnih pomožnih pogonskih sistemov, kot denimo ABS zavorni sistemi, bencinske črpalke, zaganjalniki, dvigovalci stekel in ventilatorski sistemi, ki so opremljeni z motorji, v katerih so vgrajeni Kolektorjevi komutatorji. V Audijevih vozilih je v povprečju vgrajenih 40 komutatorjev, ki so izdelani v koncernu Kolektor.

Koncern Kolektor se je na tokratnem kongresu Združenja bavarskih inovatorjev predstavil predvsem z zahtevnimi izdelki iz duroplastov in termoplastov, z rotorji za brezkrtačne motorje in z absorpcijskimi folijami. Svoje izdelke so razstavljali Sikom (bivši Kolektor Pro), Kolektor Liv in Nanotesla inštitut, ki so tokrat dali poudarek predvsem ponudbi izdelkov, ki sodijo pod pokrov avtomobilskega motorja in v kabino vozila.

Poslovanje koncerna Kolektor v prvem polletju leta 2007

Anica Uršič - Vončina

Skupna prodaja, ki vsebuje seveda tudi del prodaje, ki jo opravijo podjetja med seboj, je v prvem polletju 2007 znašala nekaj več kot 164 mio evrov. K temu so podjetja s komutatorskim proizvodnim programom prispevala 115 milijonov evrov. Podjetja s sedežem v tujini so ustvarila 38 mio evrov prodaje. Skupno število zaposlenih konec junija 2007 je bilo 3.178, od tega 1.122 v tujini. Poslovanje v prvem polletju je bilo uspešno, družbe v koncernu so ustvarile cca 6 % prodaje več od načrtovane. Vrednost prodaje pa je kar 18 % večja od prodaje, ki so jo podjetja ustvarila v lanskem prvem polletju.

V besedilu se boste srečali z novimi poimenovanji družb koncerna Kolektor, kajti v letošnjem letu je v teku proces spremembe celostne podobe koncerna, katere namen je poudariti pripadnost koncernu Kolektor. S tem pa je povezana tudi sprememba nekaterih firm, torej imen družb. Ta so sestavljena iz dveh besed, prva beseda je Kolektor, druga pa označuje bodisi dejavnost bodisi lokacijo družbe.

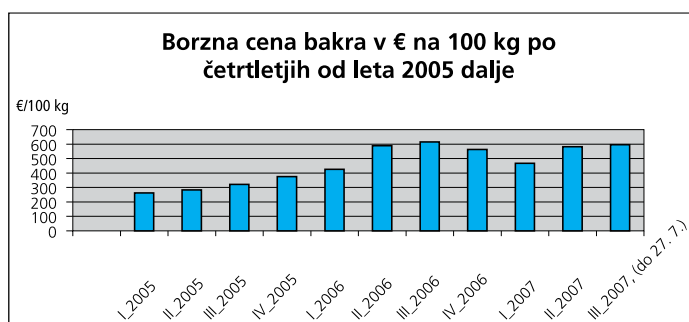
Za lažje razumevanje bo pri povsem novih imenih dodano tudi prejšnje ime družbe.

Potrebe kupcev so bile visoke, marsikje višje od dinamike, ki je bila predvidena z letnim planom. Zato ni bilo možno izpolniti vseh povečanih naročil, tako zaradi omejenih strojnih kot tudi človeških kapacitet.

V **Kolektorju Sikom** (pred preimenovanjem Kolektor Pro) se je to stanje zlasti pojavilo v proizvodnji komutatorjev za črpalke za gorivo, kjer pa so kapacitete v tem času povečali, deloma z dodatno opremo, deloma pa s povečanjem produktivnosti in avtomatizacijo procesa.

Dodatno je bila proizvodnja v juniju in juliju obremenjena tudi s pripravami potrebnih zalog izdelkov za čas kolektivnega dopusta.

Nihanje vrednosti prodaje komutatorjev je ob visoki borzni ceni bakra precej podvrženo nihanju cene

bakra na borzi. Obsežnejša prilagoditev prodajnih cen je bila izvedena v lanskem drugem polletju, običajno pa se izvaja s periodo treh mesecev. Prodajne cene izdelkov se praviloma prilagajajo borzni ceni materiala trimesečno, glede na gibanje cen v preteklem trimesečju.

Zato gre del visoke vrednosti prodaje v prvem polletju 2007 pripisati tudi vplivu visoke cene bakra. Drugi del vpliva na visoko vrednost prodaje pa ima seveda ugodna tržna situacija in velike potrebe kupcev. Poslovanje je uspešno, z izjemo družb, kjer je bila praviloma tudi vrednost prodaje nižja od planirane, kar pa se tudi odraža na negativnem poslovnem rezultatu. S tem so se soočile družbe **Kolektor Zektor** v Braziliji, **Kolektor Wuxi** na Kitajskem in **Ascom**.

Na poslovanje družbe v Braziliji negativno vpliva tudi rast domače denarne valute reala glede na evro, kar ceni uvoz in zmanjšuje konkurenčnost domačih proizvajalcev. Podjetje izvaja program za izboljšanje poslovanja.

V **Kolektorju Wuxi** se obseg poslovanja še večja, prodaja pa še ni dosegla praga donosnosti.

V **Ascomu** je bila rast stroškov večja od rasti prodaje, tako v primerjavi z lanskim letom kot v primerjavi s planom, kar je posledica nekoliko nižjega obsega naročil.

Vrednost prodaje je bila v **Kolektorju Sikom** nekoliko

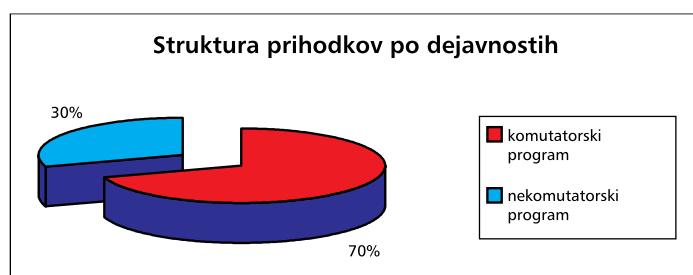
pod planom, a precej večja kot v lanskem enakem obdobju.

V **Kolektorju Sikom** se je struktura proizvodnje izboljšala v korist večjim komutatorjem, saj je količinsko skupni obseg proizvodnje v letošnjem letu celo nekoliko nižji od lanskega, večja pa je bila proizvodnja profilnih komutatorjev.

V zadnjem času so se naročila pri nekaterih kupcih znižala, kar je bila v največjem številu primerov posledica povečane zaloge bodisi polizdelkov ali končnih izdelkov pri kupcu. Tudi sicer se za drugo polletje pričakuje umirjanje trga ter s tem zmanjšano povpraševanje. Na manjšo proizvodnjo pa bo vplivalo tudi nižje število delovnih dni, kot posledica poletnih dopustniških mesecev ter božično-novoletnih počitnic ob koncu leta.

Značilno je tudi dobro poslovanje treh družb v tujini, in sicer **Kolektor Sinyung** v Južni Koreji, **Kolektor TKI** v ZDA ter **Kautt&Bux** v Nemčiji.

V tem obdobju je **Kolektor Prokol** preselil svojo proizvodnjo iz Izole v lastne prostore v Dekane, kar za podjetje predstavlja tudi večji investicijski zalogaj, prvi po začetku poslovanja leta 2000.

Kolektor Liv kot največja koncernova družba z nekomutatorskim proizvodnim programom je na vseh treh programih, to je sanitarna tehnika, čistilna tehnika in tehnični izdelki, preseгла plan. Čeprav so v zadnjih dveh mesecih zaznali nižjo prodajo, pričakujejo do konca leta preseganje letnega plana. Tudi družba **Kolektor Magma** (pred preimenovanjem Iskra Feriti) je v prvem polletju uspešno izpolnjevala zastavljene cilje, prav tako pričakujejo realizacijo plana za leto 2007.

Veliko povečanje prodaje je značilno za družbo **Kolektor Koling**, ki beleži povečanje na vseh programih, zlasti veliko pa na programu strojne opreme, kamor se uvršča izvajanje vodovodnih napeljav, ogrevalnih in prezračevalnih sistemov, sistemov za komprimiran zrak ter klimatov. Za planom pa zaostaja program elektro inštalacij.

Družbo **Kolektor Synatec** je v prvem polletju zaznamovala reorganizacija podjetja, kar poteka po planu, prav tako kot poslovanje samo. Enako velja za novoustanovljeno družbo **Kolektor Sinabit**.

V drugem polletju v koncernu Kolektor ne pričakujemo takih pogojev poslovanja, ki bi onemogočali izpolnitev letnih planov večini družb.

Skupščini družb FMR Holding d. d. in FOND d. d. v letu 2007

Andrej Kren

Na skupščini družbe FMR Holding d. d., ki bo konec avgusta letos, bodo delničarji med drugim odločali tudi o uporabi dela bilančnega dobička, ugotovljenega ob koncu leta 2006. **Dividenda na delnico po predlogu uprave in nadzornega sveta družbe FMR Holding znaša 1 EUR bruto.** Poleg tega, da bodo sprejeli sklep o uporabi bilančnega dobička in podelili razrešnico upravi in nadzornemu svetu družbe za delo v letu 2006, se bodo delničarji na skupščini seznanili z letnim poročilom družbe za leto 2006 in s poročilom nadzornega sveta družbe o sprejemu letnega poročila za leto 2006. Na dnevnem redu skupščine bodo še spremembe statuta družbe FMR Holding v zvezi s spremembo delnic iz delnic z nominalnim zneskom v kosovne delnice. Vsaka kosovna delnica bo imela enak delež in pripadajoči znesek v osnovnem kapitalu družbe, ki se bo ob tej priložnosti iz tolarkega zneska spremenil v evrskega. Poleg običajnega vsakoletnega imenovanja pooblaščenega revizorja za revizijo računovodskih izkazov za letošnje leto bodo delničarji družbe FMR Holding zaradi poteka mandata imenovali nove člane nadzornega sveta. Za to funkcijo so predlagani **Nataša Luša, Miloš Kermavnar in Bojan Sever.**

Skupščina družbe FOND bo prav tako v drugi polovici avgusta letos, s skoraj enakim dnevnim redom, kot je bil predstavljen za skupščino družbe FMR Holding. **Delničarji družbe FOND** sicer ne bodo odločali o imenovanju članov nadzornega sveta, **bodo pa glasovali o izplačilu dividende te družbe v predlagani višini 22 EUR bruto na delnico.**

Enotna korporativna identiteta koncerna Kolektor

Laura Podgornik

O enotni korporativni blagovni znamki KOLEKTOR smo pisali v prejšnji številki in napovedali predstavitev celostne podobe kot logične posledice sprejete strategije, ki se odraža tudi skozi prenovljeno podobo časopisa.

Vodilna pozicija in uspeh koncerna Kolektor v današnjem konkurenčnem okolju vse bolj temelji na sposobnosti posredovanja močne, poenotene identitete partnerjem.

Nova vizualna identiteta, ki jo definirajo logotip, barve in komunikacijski sistem, je velikega pomena za doseganje najboljše pozicije koncerna Kolektor na trgu. Ti standardi predstavljajo obširen in izčrpen sistem vizualne identitete celotnega sistema in so namenjeni pravilni uporabi korporativnega znaka do najmanjše podrobnosti, kar prispeva k enotnemu in značilnemu vtisu o koncernu.

Enotni sistem korporativne identitete koncerna Kolektor omogoča vsem, ki so ključni za uspeh – kupcu, partnerjem, zaposlenim, finančnim institucijam –, da Kolektor spoznavajo kot enovit poslovni sistem. Še več, ta sistem odraža kakovost in brezhibno vodenje koncerna in s tem utrjuje njegov ugled.

Grafični sistem koncerna Kolektor je osnova za razvoj in graditev enotne, razpoznavne in razlikovalne vidne identitete in s tem korporativne identitete.

Osnovna in najpomembnejša značilnost grafičnega sistema koncerna Kolektor je njegova enotnost in sistematičnost.

S pomočjo novega grafičnega sistema dosegamo vrsto pomembnih ciljev, kot so usklajena in enotna identiteta, učinkovito komunikacijo s ciljnimi

skupinami, doseganje enotnega vtisa preko vseh medijev ter čisto in jasno pozicijo, ki zrcali pozitivni značaj in kakovost koncerna.

Nova podoba ustvarja platformo za uspešno širitev in razvoj koncerna oziroma zagotavlja pogoje za uporabo grafičnega sistema, ki je po svoji naravi prilagodljiv in dojemljiv za spremembe, ki jih narekujejo čas in spremljajoči pogoji.

Cilj enotnega sistema korporativne identitete bo dosežen le z aktivno podporo vseh zaposlenih v koncernu Kolektor. Uspeh grafičnega sistema in s tem vidne identitete temelji na razumevanju, sodelovanju in aktivni podpori vsakogar in vseh v skupini. Dosledna uporaba in upoštevanje pravil v tem priročniku je nujna, če želimo doseči načrtovani vtis.

Grafični sistem koncerna Kolektor velja enotno za vse družbe, ki so v večinski lasti družbe Kolektor Group.

Priložena shema prikazuje podjetja, ki so v večinski lasti koncerna Kolektor, poleg tega pa uprava koncerna v okviru upravljalških pravic nadzira še poslovanje v podjetjih FMR, FMR Holding, FI, FOND, Ascom, FMR-Media, EVT Sistemi in Nebesa.

Vpeljava nove celostne podobe je proces, ki ga načrtujemo v letošnjem letu izpeljati na nivoju institucionalnih tiskovin in v sistemu označevanja vseh članic koncerna Kolektor, v nadaljevanju pa bo sledila prenova spletnih strani, prospektnega in promocijskega materiala ter vseh ostalih komunikacijskih sredstev.

Podjetja v koncernu **KOLEKTOR**

Proizvodnja
komutatorjev

KOLEKTOR SIKOM
KOLEKTOR BOSNA
KOLEKTOR K&B
KOLEKTOR TKI
KOLEKTOR SINYUNG
KOLEKTOR PROKOL
KOLEKTOR WUKI
KOLEKTOR SWI SHIE
KOLEKTOR ZEKTOR
KOLEKTOR KOČEVJE

Ostala proizvodnja

KOLEKTOR SYNATEC
KOLEKTOR SINABIT
KOLEKTOR MAGMA
KOLEKTOR FEBO
KOLEKTOR KOLING
KOLEKTOR PROKOL
KOLEKTOR LIV

Trgovina in
posredništvo

KOLEKTOR PROKOS
KOLEKTOR COMTRADE
Avstrija
Nemčija
Italija
Francija

Finance in storitve

KOLEKTOR GROUP
KOLEKTOR NANOTESLA
KOLEKTOR HICO

Druga razvojna konferenca koncerna Kolektor

Polona Šemrl

Koncern Kolektor je junija pripravil že drugo razvojno konferenco v tem letu. Na leto naj bi organizirali tri. Tak način dela je v svetu že uveljavljen, v koncernu, kakršna je postala skupina podjetij, ki jih združuje Kolektor, pa nujen. Tokratna razvojna konferenca, na kateri so predstavili napredek na ključnih projektih, je bila v Kolektor Livu.

Koncern Kolektor bo v bodoče večji poudarek namenjal projektom, ki bodo združevali znanja iz različnih podjetij in lokacij znotraj koncerna. Takih je že kar nekaj, v prihodnje pa si jih želijo še več. Pomenijo namreč prednost pred konkurenco in višjo dodano vrednost.

V uvodnem nagovoru je namestnik predsednika koncerna Kolektor **Radovan Bolko** zbranim predstavil izvlečke iz raziskave avtomobilske industrije, ki sta jo izvedla McKinsey & Company na tehnični univerzi v Dormstadt. Raziskava na vprašanja, kako lahko dobavitelji avtomobilski industriji dosežejo dobičkonosno rast, ponuja tri smeri razvoja: specializacijo, integracijo in inovacijo. Kolektor je prvo možnost, torej specializacijo, že uspešno zaključil. Poskušal je z integracijo navzgor, kar pomeni, da ne bi izdelovali samo komutatorjev, pač pa cel rotor. Zaradi nezanimanja kupcev so to misel opustili. Podoben rezultat so dali tudi poskusi integracije navzdol v smeri izdelave profilov. Kot najbolj obetajoča se kaže

usmeritev v inovacije. Za taka podjetja je značilna relativno dobra rast prometa in nadpovprečen dobiček. Z usmeritvijo v inovativnost si podjetje širi znanje in ima možnost nadzora razvojnih korakov. Kot je povedal Bolko, Kolektor čaka širitev produktnega portfelija in uvedba inovativnejših produktov. O omenjenih strategijah pa lahko govorimo le ob stalnem izboljševanju učinkovitosti. »Na to ne smemo pozabiti,« je dejal Bolko. V raziskavi so opredeljena tudi ključna znanja, ki jih imajo specialisti, integratorji in inovatorji. Analiza Kolektorja kaže, da se njegova slika povsem ujema s sliko specialista. Ta ima zelo dobro znanje s področja strojništva, s področja elektronike ga šele osvaja, z inovacijami v smislu produktov se je srečal šele pred nekaj leti, integracije ne pozna, je pa poslovno uspešen in stroškovno zelo učinkovit. Če želi koncern narediti korak k inovativnosti, mora spremeniti mišljenje. »Delati moramo na elektroniki, na inovativnosti, začeti moramo spoznavati sklope in sisteme in izboljšati nabavne poti, pa se bomo približali profilu inovatorja,« je mnenja Bolko. Posamezna podjetja znotraj koncerna se lahko obnašajo kot specialisti, celoten koncern Kolektor nikakor. Ta mora iti v smeri inovatorja. V prihodnosti koncern čaka prenos znanja in virov v nove tehnologije, ki so drugačne od trenutnih, in dvig kulture inovativnosti.

Stanislav Kaluža, vodja projektov v Kolektor Livu, je v nadaljevanju predstavil njihov sistem inovativnosti. Na začetku so ga vodili centralno, vendar so videli možnost za izboljšanje sistema, zato so se odločili za spremembo. Osnovna ideja nenehnega izboljševanja je sprostiti še neuporabljene vire znanja in ustvarjalnosti v podjetju, ki so porazdeljeni med zaposlenimi. »Ljudje imajo namreč različne veščine, sposobnosti in znanja, ki jih je potrebno v čim večji meri vključiti v poslovanje,« meni Kaluža. »Preboj

na tem področju lahko dosežemo šele, ko podjetje osvoji kulturo inovativnosti.« Šele takrat si začnejo ljudje med seboj pomagati. Niso več obremenjeni z mislijo, da jim je nekdo naložil dodatno delo, pač pa v tem vidijo priložnost za rast podjetja, priložnost za svojo strokovno ter osebno rast in gospodarsko korist. Na drugi strani pa je vodstvo tisto, ki mora odstraniti ovire za preboj stalnih izboljšav. »Iz morati moramo preiti na hoteti.« Zelo dobro imajo urejeno področje množične inovacijske dejavnosti (proces stalnih izboljšav), medtem ko bi si tehniških in drugih izboljšav, za katere tudi izračunajo gospodarsko korist, želeli bistveno več. V Kolektor Livu so uvedli model dvajsetih ključev. Oblikovali so dvajset skupin, ki se dobivajo na rednih sestankih, na katerih se pogovarjajo o težavah, ki jih pestijo, na njih se krešajo mnenja in nastajajo ideje. Že prvo leto po uvedbi tovrstnega načina dela so zabeležili trikratno povečanje števila izboljšav. Ob tem so spremenili še sistem spremljanja izboljšav. Spremljajo samo uvedene izboljšave, ki prinašajo koristi. To ne pomeni, da se s predlogi ne ukvarjajo. Za to imajo prej omenjene skupine. Centraliziran sistem so tako nadomestili z decentraliziranim, ki omogoča hitrejšo reševanje in uvajanje izboljšav. Težišče so prenesli na ljudi in jim ustvarili inovacijam prijazno okolje. Več kot 80 odstotkov predlogov tako rešijo že v skupinah. Največja nagrada za avtorja ni denar, ki ga dobi, pač pa vedenje, da bo njegova izboljšava hitro uvedena. Za lažje spremljanje obravnave izboljšav so informatiki Kolektor Liva oblikovali program Livček, v katerega zaposleni vpisujejo svoje predloge. V drugem delu konference so vodje razvoja predstavili napredek pri najpomembnejših projektih v Kolektor Sikom (komutatorji, rotorji in plastika), Kolektor LIV (tehnična plastika, sanitarna tehnika), Kolektor Nanotesla (magnetni absorberji, kompoziti, nano materiali), Kolektor Group (elektronika, Idrium), Ascom (drsní obroči), Sinabit (avtomatizacija procesov v avtomobilski industriji) in Kolektor Magma (planarni transformatorji).

Kolektivni dopust

Prva dva tedna v avgustu je bil v Kolektorju kolektivni dopust. Čeprav naj bi bili vsi zaposleni prosti od konca julija do 10. avgusta, so nekateri delali. Kot je pred odhodom na dopust povedal direktor Kolektorja Sikom **Valter Leban**, kolektivni dopust bo, zaradi povečanega obsega naročil za mesec avgust pa proizvodnje niso povsem ustavili. Zato so prvi teden kolektivnega dopusta omejeno delali v vseh divizijah in orodjarni. Največ dela so imeli zaposleni v Diviziji B1, predvsem tisti v proizvodnji grafitnih komutatorjev, kjer so, sicer omejeno, delali ves kolektivni dopust.

Dela pred Ascomom, obnova in povečanje zmogljivosti posameznih vodov

Zaposleni v podjetju Kilovar iz Ljubljane so med 7. in 8. avgustom opravili redni letni preventivni pregled vseh šestih transformatorskih postaj. Postaje so dobro očistili, opravili vse meritve, preizkusili stikala in opravili kontrolo transformatorskega olja. Za pregled ene transformatorske postaje so potrebovali od dve do štiri ure, odvisno od velikosti in napak

Na govornice, da naj bi v podjetju naslednje leto ukinili kolektivni dopust, Leban odgovarja, da imajo zaposleni v podjetju kolektivni dopust že vrsto let. Je namreč idealna priložnost za večja popravila strojev in naprav oziroma gradbenih objektov, zato o spremembi te prakse oziroma celo o morebitni ukinitvi kolektivnega dopusta ne razmišljajo.

Kam bo Kolektor odložil žgalniške ostanke?

Filip Šemrl

Koncern Kolektor za širitev svoje dejavnosti potrebuje prostor. Da bi lahko v svoji industrijski coni postavil novo halo za potrebe Orodjarne in Strojegradnje, bo moral z območja nekdanje rudniške topilnice odstraniti od 15 do 25 tisoč kubičnih metrov žgalniških ostankov (halde).

Zato v koncernu letos potekajo intenzivne priprave na gradnjo nove hale. Po besedah svetovalca predsednika uprave za investicije **Damjana Krapša** je bilo v igri več lokacij, na katere bi iz gradbene jame bodoče hale zvozili žgalniške ostanke. Po pogovorih na ministrstvu za okolje in prostor, sestanek je bil sredi julija, so se odločili, da bodo žgalniške ostanke iz Kolektorjeve industrijske cone zvozili na nekdanjo komunalno deponijo idrijske Komunale v Ljubevču in jo obenem sanirali, saj so jo pred dobrim desetletjem uredili na neprimernem terenu.

Minister za okolje in prostor **Janez Podobnik** je s tem v zvezi povedal, da je Kolektorjeva nova naložba priložnost, da s sočasno sanacijo deponije v Ljubevču odstranijo še eno od žarišč oziroma rudniških odlagališč halde v Idriji. V skladu z veljavno uredbo o odlaganju

odpadkov na odlagališčih namreč lahko v Ljubevču odložijo žgalniške ostanke z območja nekdanje rudniške topilnice, sedanje Kolektorjeve industrijske cone, saj so meritve pokazale, da ne gre za okolju nevarno haldo. S tem se bo lahko po ministrovih besedah Kolektor zelo hitro lotil zanj zelo pomembne razvojne naložbe.

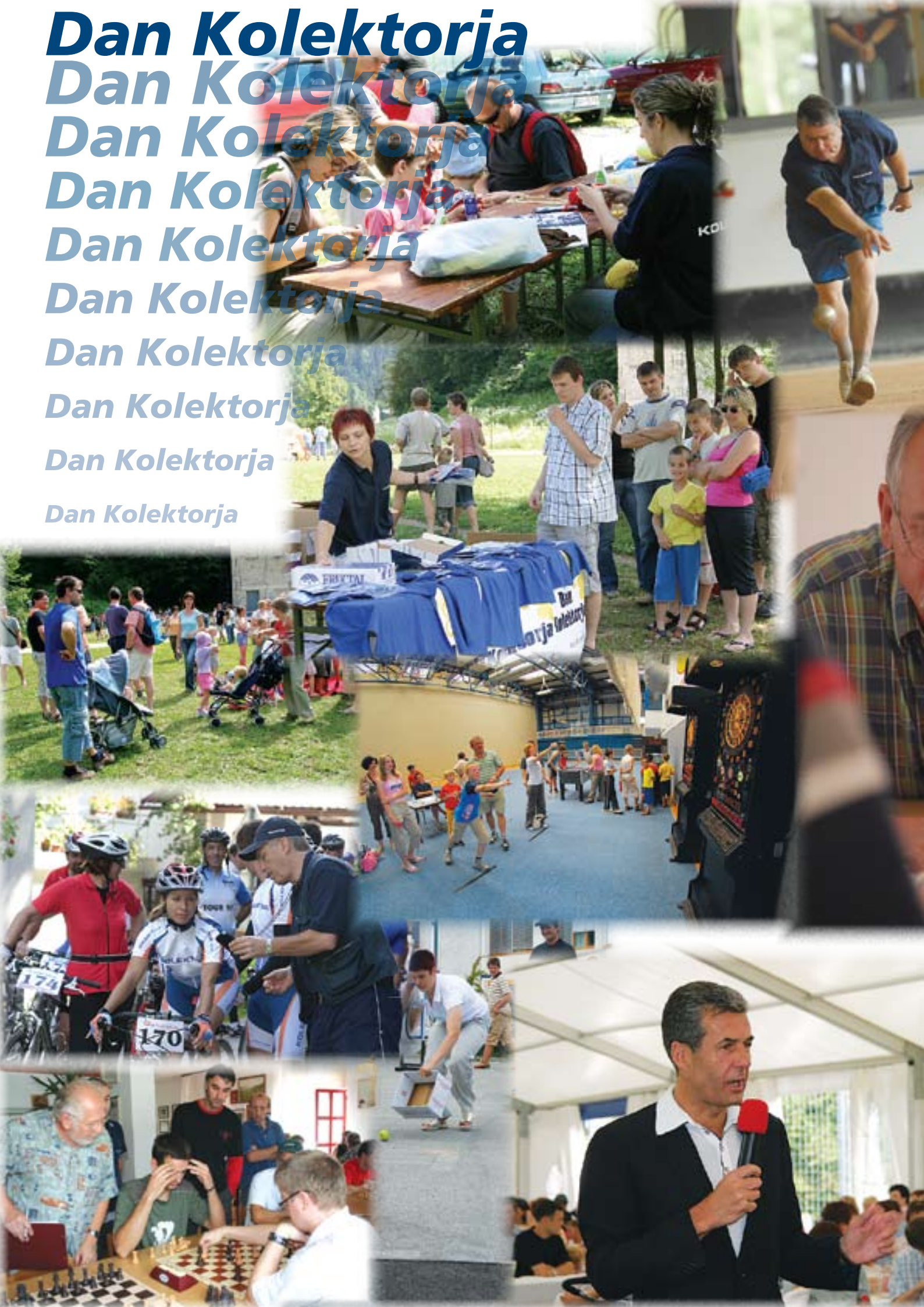
Na območju nekdanje rudniške topilnice Kolektor širi svojo industrijsko cono in pred gradnjo novih objektov poskrbi za zdravo okolje

Zdaj je na idrijski Komunalni, da vlogo o sanaciji komunalne deponije Grohovt v Ljubevču dopolni z novimi dejstvi in s tem omogoči, da se v okviru veljavne uredbe z območja nekdanje rudniške topilnice zvozi žgalniške ostanke in omogoči gradnjo Kolektorjeve hale

Dan Kolektorja
Dan Kolektorja
Dan Kolektorja
Dan Kolektorja
Dan Kolektorja
Dan Kolektorja
Dan Kolektorja
Dan Kolektorja
Dan Kolektorja

Orodjarna in Vzdrževanje sta na stežaj odprla svoja vrata

Polona Šemrl

Zaposleni v koncernovi Orodjarni so predstavitve različnih poslovnih področij koncerna vzeli zares. Da bi ostalim zaposlenim čim bolj predstavili svoje delo in orodjarno na sploh, so najprej pripravili dan odprtih vrat. Temu sta sledili še dve predavanji. **Matjaž Dobravec** je predaval na temo struženje v trdo, **Stojan Lukman** pa je spregovoril o avtomatizaciji in erodiranju z grafitnimi elektrodami.

Poslanstvo orodjarne je izdelava in vzdrževanje orodij, ostrenje standardnih orodij in pomoč proizvodnji. Ta se izvaja v dveh satelitskih orodjarnah, ki sta v Diviziji A in B. Po navadi delajo v dveh izmenah, ker pa je trenutno Kolektorjeva orodjarna zasičena z delom, rezkalci delajo tudi ponoči. Najnovejši pridobitvi orodjarne sta stroj za utopno erozijo in stroj za rezkanje grafitnih elektrod. Veliko večino orodij za komutatorski program skupine in tudi orodja za ostale programe podjetja Kolektor Sikom izdelajo v režiji Orodjarne. Od tega se po besedah vodje **Žige Kogeja** približno polovica izdelata doma in polovica pri zunanjih kooperantih. Celotna ekipa orodjarjev z obema satelitskima orodjarnama in brusilnico šteje 79 članov. V prihodnje si želijo s to ekipo in modernimi stroji opraviti več dela. Po Kogejevih besedah je za celoten koncern Kolektor

značilno, da morajo orodjarji in urejevalci zelo veliko znati.

Orodjarsko delo je raznoliko, saj se iz dneva v dan izdelujejo povsem nova orodja. Dostikrat so orodjarji pri izdelavi določenega orodja povsem samostojni. Za to pa morajo imeti znanje. Prav zaradi tega, tako Kogej, je učni cikel orodjarja daljši kot pri ostalih. Vsak orodjar namreč, poleg splošnega strojniškega in v zadnjem času vse več programerskega, potrebuje tudi precej klasičnega orodjarskega znanja, ki ga lahko pridobi samo od starejših kolegov.

Prav zaradi najnovejših pridobitev v orodjarni so se odločili, da v mesecu, ki je namenjen samo njim, pripravijo predavanji o struženju v trdo in avtomatizaciji proizvodnje in erodiranju z grafitnimi elektrodami. Kot je povedal **Matjaž Dobravec**, lahko struženje v trdo v večini primerov nadomesti okroglo brušenje. S končnim struženjem kaljenih izdelkov lahko dosežejo enake ali celo boljše tolerance in hrapavost površine. Struženje v trdo namreč omogoča večjo procesno fleksibilnost, skrajšuje čas izdelave, niža porabo energije in podobno. Pred razvitjem struženja v trdo je bilo brušenje nujni sestavni del končne obdelave kaljenih izdelkov. Od takrat je obseg brušenja upadel že za več kot 70 %.

Stojan Lukman je svoje predavanje o izdelavi grafitnih elektrod in delu z njimi ter avtomatizaciji procesov začel z vprašanjem, zakaj so vsakršne spremembe sploh tako pomembne. Kot je ugotovil v nadaljevanju, predvsem zato, da bi se uspeli obdržati na trgu. Življenjska doba izdelkov se krajša, število njihovih variant je vedno večje, kupci zahtevajo cenejša in kvalitetnejša orodja, konkurenca je vse močnejša. Dve taki spremembi sta tudi izdelava grafitnih elektrod in delo z njimi ter avtomatizacija procesov. Ta je mogoča predvsem tam, kjer so procesi stabilni. V orodjarni sta lep primer za to utopna erozija in rezkanje. Z delom orodjarne, njeno zgodovino in novostmi so seznanili tudi poslovodstvo in člane popeljali na ogled orodjarne.

Dober teden dni pred kolektivnim dopustom se je zaposlenim predstavila tudi skupina koncernovega Vzdrževanja. Pripravili so predstavitev centralnega nadzornega sistema, ki ga večina ne pozna, za zaposlene na Vzdrževanju pa ima iz dneva v dan večji pomen.

Začetki centralnega nadzornega sistema, ki ga je zbranim predstavil **Marjan Sedej**, segajo v leto 1994. Kot je povedal, so najprej začeli s klimatizacijo prostorov in nadzorom odesavanja, ki ga je izvajal Synatec. Z rastjo koncerna so morali nadgraditi tudi sistem. Dela so se lotili sami. Namen sistema je, da bi morebitno napako v delovanju odkrili prej, preden bi jo uporabniki sploh zaznali. Nadzorujejo Divizije A, B in C ter delno tudi stavbo koncernove uprave, Ascom, Vlek, Prokol v Izoli in skladišče v Spodnji Idriji. Preko interneta lahko tako kadarkoli preverijo porabo električne energije, ogrevanja in preverijo temperaturo v prostorih oziroma halah. Prav nadzor temperatur je bistvenega pomena. Nadzorujejo in krmilijo lahko vse kompresorje v sistemu. Na ta način skrbijo za to, da posamezni kompresorji niso preobremenjeni. V primeru okvare oziroma izpada lahko takoj ugotovijo, kje točno je prišlo do okvare. Kot je poudaril Sedej, skada za nadzor ni delo enega človeka, pač pa plod

timskega dela in vključevanja različnih znanj. Po predstavitvi centralnega nadzornega sistema so vzdrževalci demonstrirali še merjenje vibracij ležajev in čiščenje s suhim ledom. Pri tem mini eksplozije povzročijo, da umazanija s predmeta odpade. S tovrstnim načinom čiščenja odstranjujejo predvsem smole, lepila, lake in zažganine.

S predstavitvami posameznih poslovnih področij bodo nadaljevali jeseni. Konec septembra se bosta zaposlenim predstavili personala in logistika.

Novi programi Skupine za elektroniko

Dr. Franci Lahajnar

Znotraj družbe Kolektor Group pet let deluje oddelek za elektroniko. Oddelek trenutno sestavlja 17 sodelavcev. Od tega se jih 11 ukvarja z razvojem novih aplikacij, dva skrbita za razvoj testirnih naprav in uvajanje produktov v proizvodnjo, po en sodelavec pa je zadolžen za zagotavljanje kakovosti, izdelavo prototipov, prodajno logistiko in vodenje oddelka. Skupina se že v vsem času od nastanka ukvarja z elektroniko na področju vodenja elektromotornih pogonov in namenskih krmilnikov za nišne aplikacije končnih kupcev.

Adapter za testiranje elektronskega vezja

Na področju elektronike za vodenje motorjev so bili prvi projekti pridobljeni za namen vodenja univerzalnih motorjev v aplikacijah ozko specializiranih profesionalnih ročnih orodij za uporabo v krovstvu, kot so razne žage, vrtalniki za les, nadrezkarji in podobno, ter za vrtna orodja, kot so električne kosilnice za košnjo trave in obrezovanje žive meje. Za to področje uporabe je oddelek razvil koncept cenovno učinkovite in prilagodljive rešitve, ki z večkratno uporabo že razvitih funkcionalnosti omogoča razvoj novih aplikacij v kratkem času. Pred kratkim pridobljeni projekt pri novem kupcu pa oddelku omogoča rast na tem področju.

V letu 2004 je oddelek pričel sodelovati s Fakulteto za elektrotehniko in računalništvo Univerze v Mariboru na področju močnostne elektronike za vodenje asinhronskih motorjev. V okviru tega projekta je oddelek razvil nova znanja za razvoj strojne in programske opreme, ki omogočajo razvoj aplikacij, ki zahtevajo energetsko učinkovito vodenje asinhronskih motorjev v širokem področju vrtljajev. Vzporedno s potekom razvojnega projekta je oddelek pridobil dva projekta, ki omogočata uporabo pridobljenih znanj. Prvi projekt je razvoj elektromotornega pogona na osnovi trifaznega elektromotorja in elektronskega

krmilja za regulacijo moči v črpalki za eksplozivne tekočine. V okviru projekta so v tehnološkem centru TECES razvili elektromotor, naš oddelek za elektroniko pa elektronsko krmilje in postopke vodenja celotne črpalke. Projekt je trenutno v fazi preverjanja glede elektromagnetne kompatibilnosti, eksplozijske in električne varnosti na inštitutu VDE. Zagon proizvodnje se pričakuje za konec tega leta.

Drugi pridobljeni projekt je namenjen uporabi v črpalkah za toplotno ogrevanje stanovanjskih poslopij. Cilj projekta je razvoj asinhronske črpalke na osnovi elektronske regulacije z izboljšanim izkoristkom delovanja. Skupaj z naročnikom je do faze prototipov razvit izdelek, ki dosega razred varčnosti B, kar je za črpalke na osnovi asinhronskih motorjev v izbranem področju moči enakovredno izdelkom vodilnih proizvajalcev, kot je na primer Grundfoss. Oddelek načrtuje, da bodo preizkušanja prototipov in vpeljava produkta v redno proizvodnjo zaključena v treh do štirih mesecih.

Razvoj elektronike za črpalko za toplotno ogrevanje

Tretje področje elektromotornih pogonov, na katerih je oddelek v zadnjem času posebej aktiven, je področje visoko učinkovitih brezkrtačnih elektromotornih pogonov na osnovi motorjev s permanentnimi magneti. Ta tip pogonov dosega v zadnjem času veliko rast uporabe predvsem v primerih, ki zahtevajo visoke izkoristke, dolgo življenjsko dobo (5000 delovnih ur in več), zahtevno vodenje ali veliko kompaktnost izdelka. Na tem področju ima oddelek trenutno pridobljene tri razvojne projekte, namenjene uporabi v aplikacijah profesionalnih ročnih orodij, naprednih visokotlačnih električnih črpalk in pogonu električnih vozil. Aplikacija, namenjena uporabi v ročnih orodjih, je razvita skupaj z nemškim proizvajalcem ročnih orodij, ki namerava v naslednjih letih na osnovi pogona razviti novo družino baterijskih ročnih orodij za profesionalno

uporabo. V tem projektu je kupec razvil motor, oddelek za elektroniko pa skrbi za razvoj elektronike.

"Oživljanje" vezja za vodenje brezkrtačnega motorja

Visokotlačna črpalka je namenjena visokozahtevni uporabi za področje izdelave disperzij za kemično industrijo. Zato se pri uporabi zahteva dolga življenjska doba in visoki izkoristki delovanja sistema. V okviru sistema visokotlačne črpalke oddelek elektronike končnemu kupcu skupaj s podjetjem Domel ponuja podsistem motorja in elektronike. Domel v tem primeru ponuja hitro vrteči brezkrtačni motor. Kolektor Group pa razvija krmilno elektroniko, ki jo skupaj z motorjem nudi končnemu kupcu.

Elektromotorni pogon za električna vozila je zasnovan na tako imenovanem »in-wheel« motorju, krmilni elektroniki in zavornem podsistemu. Razvoj rešitve je bil zastavljen na predlog večjega potencialnega kupca. Sistem se razvija kot študija, skupaj z več industrijskimi in razvojnimi partnerji, in je delno financiran od države v okviru strateških projektov. V družbi Kolektor Group se z delom na projektu ukvarjata dva oddelka, in sicer oddelek elektronike in oddelek novih izdelkov pod vodstvom **Ludvika Kumra**. Cilj projekta je skupaj s partnerji razviti visoko zmogljiv elektromotorni pogon, z visoko stopnjo integracije, kjer je celoten sistem motorja, elektronike in zavorni sistem vgrajen v platišče kolesa. Pogonski sistem kot celota je zasnovan na uporabi naprednih materialov in inovativnih rešitev. V del razvoja krmilij za vodenje motorjev spada še projekt razvoja senzorja pozicije in hitrosti brezkrtačnega motorja, ki ga oddelek skupaj s skupino Ludvika Kumra in podjetja Kautt&Bux razvija za večjega tujega partnerja na področju avtomobilske industrije. Področje namenskih krmilnikov je drugo področje, s katerim se oddelek intenzivno ukvarja. Na tem področju trenutno potekajo trije projekti, in sicer vgrajeni sistem za namen sledenja in navigacijo tovornih vozil transportnih podjetij, merilnik napetosti klinastih jermenov v avtomobilih in krmilje za sesalnik. Vgrajeni sistem sledenja in navigacije tovornih vozil za transportna podjetja se razvija za ponudnika storitev

na področju sledenja transportnih vozil. Zasnovan je na Windows CE platformi. Sestavljen je iz tipkovnice, komunikacijskih vmesnikov in grafičnega prikazovalnika in bo skupaj z aplikacijo končnega kupca omogočal popoln nadzor nad stanjem tovora, pozicijo in stanjem vozil, vključenih v nadzorni sistem.

Preizkušanje sistema sledenja in navigacije tovornih vozil

Merilnik napetosti klinastih jermenov za avtomobile je namensko razvit za proizvajalca klinastih jermenov. Naprava meri napetost jermenov na osnovi zvočne frekvence nihanja jermenov in ima razvite uporabniške vmesnike za enostavno uporabo v servisnih delavnicah.

Merilnik napetosti jermenov

Krmilje za sesalnik se razvija za podjetje LIV in je namenjeno novemu tipu sesalnika višjega razreda. Krmilje vsebuje senzorje sesalnega tlaka, čistosti filtrov, polnosti vreče, podsistem za krmiljenje sesalne enote in krtače in ima namensko razvit LCD prikazovalnik ter daljinsko krmiljenje preko ročajne tipkovnice. Z naborom predstavljenih razvojnih projektov si oddelek pridobiva ključne kompetence, ki mu bodo v naslednjih letih omogočile pridobitev večjih in zahtevnejših projektov in s tem upravičile naložbo v ta za zdaj še pretežno razvojno naravnani oddelek.

Pravi ljudje na pravem kraju

Nina Shen

Začnimo našo zgodbo z zgodbo. Neka Američanka mi je dejala, da je – preden je Kitajsko obiskala prvič – mislila, da je to zelo revna dežela, brez nakupovalnih središč, vidnejše arhitekture, avtomobilov, industrije ... Pravzaprav se je na Kitajskem v zadnjih 30 letih ogromno spremenilo in nakupovalna središča, visoke stavbe, avtomobili in ostali spomeniki visoke tehnologije so prisotni na vsakem koraku. Kitajska je postala moderna dežela, kar še posebej velja za provinco Guangdong – kraj, kjer lahko živiš kakovostno življenje za zmerno ceno.

Pogled na mesto Qingxi - Dongguan

Guangdong (ali Kanton, kot mu včasih pravimo) se lahko pohvali s čudovitimi gorami in rekami, zmerno klimo in mnogo znamenitostmi. Podnebje pa je drugačno kot v Sloveniji: skozi vse leto je toplo, povprečne temperature se gibljejo med 19 do 26 stopinjami. Poljedelstvo je pomembna panoga, riža in sadja je obilo, tudi ribištvo je zelo razvito. Kantonška kuhinja je slastna, običaji so očarljivi. Na Kitajskem poznamo 8 različnih visokih kuhinj. Kantonška se odlikuje po okusu, barvi, vonju. Vabi z osvežujočimi in hranljivimi jedmi, ki mamijo: kisló, sladko, grenko, slano, pekoče ... za vsakogar nekaj. Kdor nas obišče, mora brbončicam privoščiti čim več.

Lokalna kultura je pestra. Glavni dialekti so kantonski, Hakka in Chao Zhou. Pogosta je tudi mandarínščina (uradni jezik Kitajske), kajti ljudje so prišli iz različnih vetrov, da bi tukaj našli svoj košček pod soncem. Kanton, imenovan tudi Južna vrata Kitajske, se je svetu pričel odkrivati že pred časom, ob sprejetju politike odpiranja in sprememb iz leta 1978. Dandanes ima tukaj veliko mednarodnih podjetij svoje podružnice, tako npr. Nokia, Volmark, Sony, Siemens, Honda in drugi. Industrija je v vzponu. Provinca je poznana po modi, beli tehniki, brezalkoholnih pijačah, hrani.

Prometne povezave so sodobne – potovati po zraku, vodi, s hitro železnico ... turistom in prebivalcem Kantona je vse to na razpolago.

Podjetje Swi Shie Electromechanical

Naše podjetje Swi Shie Electromechanical (Dong Guan) LTD stoji v prav takšnem čudovitem in razvitem mestu, Qingxi - Dongguan. Podjetje je bilo ustanovljeno na Tajvanu leta 1985, sedaj ima torej za seboj že 22 let izkušenj. Leta 1994 se je podjetje s Tajvana preselilo v Kanton, zaradi dobrih investicijskih priložnosti in cenejše delovne sile (na Tajvanu je delovna sila približno štirikrat dražja), saj si vsako podjetje prizadeva za čim nižje skupne stroške ob hkrati čim višji kakovosti. Tukaj imamo dobre možnosti za trajnostni razvoj. Med leti 1985 in 2007 se je podjetje soočalo z nepričakovanimi dogodki, kot so naftna kriza, gospodarsko zatišje ..., a podjetje se še vedno razvija, kajti za njim stojijo ljudje, ki si za to prizadevajo, z njim rastejo, delajo po svojih najboljših močeh in so s srcem pri delu, ki ga opravljajo. Naj nekaj izmed teh ljudi izpostavim:

Gospod Su je v podjetju zaposlen že 22 let, v zadnjem času kot vodja tehnologije; ukvarja se predvsem z avtomatizacijo opreme. Po rodu je Tajvanec. Podjetju je sledil iz Tajvana. Pogovarjala sva se na štiri oči. Vprašala sem ga glede razdalje, ki ga loči od

Tajvana in tudi od njegove žene in otrok. Zanimalo me je, ali jih pogreša, zakaj sploh še dela tukaj in zakaj si raje ne najde službe na Tajvanu. »Če bi rekel, da jih ne pogrešam, bi se zlagal. Po drugi strani pa zelo rad delam tukaj. Podjetje je postalo del družine. Kadar zelo pogrešam ženo ali otroke, jih pokličem, kar mi omogoča moderna tehnologija. Pogovarjamo se lahko kadarkoli, pa tudi obiščem jih vsaka dva meseca. To mi

ustreza. Če bi podjetje zamenjal za delo na Tajvanu, bi bil nesrečen. Sicer pa nisem edini, ki je daleč od svoje družine. Mnogi so morali zapustiti dom, da lahko delajo tukaj. Swi Shie je bila moja prva služba in bo tudi moja zadnja. Morda bom po upokojitvi delal še kje.»

Amy je vodja kontrole procesa, kar je ena najpomembnejših funkcij. V podjetju je od leta 1995, ko se je zaposlila kot navadna delavka. Leto kasneje je postaja vodja izmene, pozneje pa je napredovala v vodjo TED-a na področju zagotavljanja kakovosti. Njena začetna plača je znašala komaj 400 RMB na mesec, sedaj pa zasluži okoli 3000 RMB mesečno (okrog 300 EUR). Pravi, da je zadovoljna, kajti v njenem domačem mestu ne bi mogla nikjer toliko zaslužiti. Vprašala sem jo, kako ji je všeč življenje tukaj, pa je dejala, da ji je, čeprav se je na začetku težko privadila na vročino.

Ljudje se ji zdijo prijazni, odprti. Ker zasluži dovolj, lahko pomaga staršem. Všeč ji je tudi hrana. Pri svojem delu se ravna po načelu, da se je potrebno v vsakem trenutku maksimalno potruditi, kar pa se tiče vodenja, je pomembno, da te v medčloveških odnosih vodi tudi srce. Verjetno je to razlog, da jo imajo sodelavci radi. Vesela je, ker so pravi ljudje na vodilnih mestih in ker je našla pravega moža. Amy bo naslednji teden povila otročička. V podjetje se bo morala vrniti že kmalu, saj je porodniški dopust na Kitajskem precej krajši kot v Sloveniji (v Sloveniji eno leto, na Kitajskem po zakonu tri mesece).

Zaposlenim v podjetju Swi Shie je delo všeč, imajo veliko aktivnosti, ob koncih tedna gledajo filme, pojejo karaoke, občasno oddelki organizirajo obisk drugih krajev ali nakupovalne izlete. V primerjavi z drugimi podjetji je Swi Shie najboljši kraj za delo.

Zaposleni med rekreacijo

Delavka **Hao Yu Rong** dela v nočni kontroli. Šest let je bila zaposlena v tem podjetju, potem ga je zapustila in poskusila srečo drugje, a se je vrnila. Njen TED je dobro organiziran, od vodilnih se je veliko naučila. S plačo je zadovoljna. 1200 RMB na mesec je

za dekletke iz vasi veliko. Navajena je trdega dela, zato je sobotno delo in pogoste nadure ne motijo, pa še zaslužek je boljši. Najbolj pomembno je, da je srečna. Enako velja še za mnoga dekleta, ki delajo tukaj. Delavci so podjetju hvaležni za priložnost in delo. Prednost podjetja je, da izdeluje izdelke po nižjih cenah, a kakovost ostaja na najvišjem nivoju. Od matičnega podjetja v Idriji kupuje polizdelke in tako pomaga obdržati posel, ki bi ga matično podjetje zaradi hudih cenovnih pritiskov sicer v celoti izgubilo. Zaradi truda, ki ga vložijo zaposleni, postaja podjetje vedno boljše. Res pravi cilj in resnično prijazni ljudje. Najsi potujete ali iščete priložnost za investiranje, prišli ste na pravo mesto. Dobrodošli!

Ruska študenta na obisku v Idriji

Polona Šemrl

Izvršna direktorica za kadre in stike z javnostjo **Ingrid Kermavnar** in vodja Skupine za mehatroniko **dr. Simon Strgar** sta aprila obiskala univerzo tehničnih znanosti Bauman v ruskem mestu Kaluga, kjer sta študentom predstavila koncern Kolektor. Prva študenta z omenjene fakultete sta se že mudila na Kolektorju. Tri tedne sta **Evgeny Lukachev** in **Dmitry Krikunov** preživela v družbi koncernovih inženirjev, predvsem **Gorana Serafimoviča**, konstruktorja na področju avtomatizacije in strojegradnje.

Kako vama je všeč v Idriji?

Dmitry: Idrija mi je zelo všeč, pravzaprav sem navdušen nad celotno državo.

Evgeny med jahanjem konja na Dolenjskem

Evgeny: Ljudje so zelo prijazni, celo do tujcev. Mene osebno je pokrajina zelo navdušila, saj v Rusiji nimamo hribov, samo ravnino.

Dmitry: V Rusiji si vsi želijo obiskati kako evropsko državo. Kultura je namreč povsem drugačna.

Sta vidva tokrat prvič v Evropi?

Evgeny: Ne, obiskal sem že Francijo, natančneje Pariz, bil sem v Rimu, Benetkah.

Dmitry: Jaz sem bi samo v Nemčiji, no, in zdaj v Sloveniji.

Večino svojega obiska sta preživela v Idriji, ogledala pa sta si tudi dobršen del Slovenije, je tako?

Dmitry: Drži, obiskala sva različna slovenska mesta, predvsem tista, kjer ima koncern Kolektor svoja podjetja. Bila sva v Postojni, v Ljubljani in seveda Idriji, kjer tudi živiva v času najinega obiska.

Evgeny: Peljali so naju tudi na slovensko obalo in na Otočec, na Gorenjskem pa smo si ogledali Bled in Bohinj.

Dmitry in Evgeny med ogledom Postojnske jame

V Idrijo sta prišla na povabilo koncerna.

Evgeny: Tako je. Za Kolektor sva prvič slišala dan pred predstavitvijo, ki sta jo na naši fakulteti v Kalugi imela dr. Simon Strgar in Ingrid Kermavnar. Na predstavitvi smo študentje izpolnili vprašalnike, se pogovorili s predstavnikoma koncerna in kar kmalu so iz podjetja na fakulteto poslali seznam študentov, za katere bi radi, da pridejo v Idrijo. Na njem sva bila tudi midva.

Prišla sta torej na prakso oziroma na počitniško delo.

Dmitry: Prišla sva na povabilo koncerna, predvsem na ogled, da vidiva, kaj koncern dela, morda bova naslednjič dejansko vključena v delovni proces. Povabilo se nama je zdela zelo dobra priložnost. Za vsakega Rusa bi bila to odlična priložnost. Življenjski standard v Rusiji je namreč nizek.

Evgeny: Zelo dobro bi bilo delati za podjetje, kakršno je Kolektor. Prišla bi tudi v Idrijo, čeprav bi raje delala bližje domu.

So se vajina pričakovanja uresničila?

Dmitry: Pričakoval sem kvaliteten program, vendar sem vseeno presenečen nad kakovostjo izvedbe programa najinega obiska.

Evgeny: Nisem pričakoval take pozornosti s strani podjetja. Niso organizirali le dela in ogledov koncernovih družb, pač pa tudi najin prosti čas. Presenetilo me je, ko so mi rekli, da se življenjska doba komutatorja izteka in da koncern vedno več pozornosti namenja drugim, nekomutatorskim programom. Sam sem zelo zainteresiran za raziskovalno delo, zato mi je Kolektor še toliko bolj všeč.

Varstveno-delovni center v gradnji

Stroji so zabrnili in dela na Rožni ulici v Idriji, kjer bo stal nov Varstveno-delovni center, so se začela. Uporabniki bodo tako prvič živeli z ljudmi in med ljudmi. Nova lokacija jim namreč omogoča, da bodo imeli vse pomembne ustanove tako rekoč na dosegu roke. V njihovi neposredni bližini so tako trgovina kot banke, lekarna, avtobusna postaja in zelene površine. Na razpisu za izdelavo načrtov in gradnjo VDC-ja je bilo izbrano podjetje Kolektor Koling. 960 kvadratnih metrov velik objekt bo grajen klasično. V petih etažah, ki bodo med seboj smiselno povezane s stopniščem in dvigalom, bo razdeljevalna kuhinja z jedilnico, ki bo hkrati tudi večnamenski prostor, velika delavnica in nekaj manjših s spremljajočimi pomožnimi prostori, kot so garderobe, sanitarije, priročne shrambe, čajne kuhinje, in prostor za pogovore. Uredili bodo tudi

prostore za varstveno skupino in pisarne za upravo VDC – ja. Podstrešje bodo izkoristili do zadnjega kotička in v njem uredili mini fitnes oziroma prostor za razgibanje uporabnikov.

Kolektorjevi kolesarji na maratonu Franja druga najštevilčnejša ekipa

26. maratona Franja se je udeležila tudi 80-članska ekipa Kolektorjevih kolesarjev, med katerimi ni bilo nobenega, ki ne bi zmožgal prekolesariti 156 kilometrov dolge proge. S tako množično udeležbo so zaznamovali skorajšnjo 45-letnico Kolektorja. Za odlično organizacijo udeležbe na maratonu sta poskrbela **Ingrid Kermavnar** in **Marko Oblak**, za kar se jima je s priznanjem oddolžil predsednik koncerna **Stojan Petrič**, ki je za udeležbo nagradil tudi najboljše: **Franca Kluna**, **Aleša Grošlja** in **Damjana Rupnika** in vse sodelujoče članice kolektiva. Objavljamo nekaj utrinkov, ki smo jih ujeli v fotografski objektiv, od priprav na štart v ljubljanskem BTC-ju, do postanka pred domačo »hišo«, kjer je za okrepčilo vseh in ne samo Kolektorjevih kolesarjev poskrbel **Boštjan Novak** z ekipo Nebes, pa do čakanja na razglasitev rezultatov in srečanja po zaključku maratona v ljubljanski restavraciji Via Bona.

Nordijska hoja - trenutni hit ali nov način učinkovite vadbe za vsakogar

Nataša Kolenc

Nordijsko hojo smo v Zdravstvenem domu Idrija pričeli predstavljati in uvajati lansko leto, in sicer v sklopu CINDI delavnic. Letos so tako uspešno zaključene že štiri delavnice, ker pa je zanimanje veliko, smo se odločili tudi za sodelovanje s podjetji, ki želijo vnesti v svoje delovno okolje zdrav način življenja. Tako je bila izvedena tudi delavnica v sodelovanju s podjetjem Kolektor Group. Tečaj nordijske hoje smo na Kolektorju pripravili v sklopu projekta Zdrav Kolektor. S tečajniki smo se dobili na šestih srečanjih po dve uri. Najprej smo se naučili pravilne tehnike nordijske hoje (hojo po ravnem in v hrib) in nato osvojeno znanje preizkušali se v naravi. Skupne ure, ki smo jih preživeli na okoliških hribih, so bile prijetne, sproščene, polne energije in novih doživetij. Vodja projekta Zdrav Kolektor **Petja Velikonja Vončina** pravi, da bodo zaradi velikega zanimanja tečaj nordijske hoje jeseni ponovili.

Človek se v primerjavi z drugimi živimi bitji zelo pozno nauči hoje in koordinacije gibanja, tekom življenja pa postaja le-to vedno bolj koordinirano, kontrolirano, v poznih letih pa selekcionirano.

Na žalost se le malo ljudi zaveda nujnosti vsakodnevnega »mazanju« gibalnega sistema s pomočjo telovadbe, hoje, plavanja ter drugih oblik telesne dejavnosti. Le-te v začetku ne prinašajo hitrih in predvsem vidnih rezultatov, zato hitro obupamo, posedamo v udobnih foteljih ..., na drugi strani pa pričakujemo, da nam bodo zdravila in zdravstveno osebje ohranili ali pa celo povrnili zdravje.

Na Idrijskem je v zadnjem letu zaživela nova oblika telesne aktivnosti - nordijska hoja (orig. nordic walking). Zametki nordijske hoje segajo v zgodovino Finske. V 90-ih letih 20. stoletja so Finci sprejeli nordijsko hojo za nacionalni šport, organizirali so celo posebne izobraževalne centre. Navdih zanjo je prišel s področja nesnežnih treningov smučarjev tekačev, v novi obliki pa je stopila iz ozkega kroga vrhunskega športa med čisto običajne ljudi. Z veliko hitrostjo se je razširila po vseh skandinavskih deželah, pa tudi v Švici, Avstriji, Nemčiji. V Sloveniji nordijsko hojo izvajamo od leta 2003.

Nordijska hoja je oblika gibanja, ki je primerna tako za mlade kot starejše, primerna je za vse letne čase. Sodi med najbolj učinkovite, celovite, varne, poceni in dostopne oblike telesne dejavnosti in ravno zato je postala tako priljubljena in iskana. Nenazadnje ima tudi velik sociološki učinek medsebojnega povezovanja ljudi.

Z nordijsko hojo kot novo obliko telesne aktivnosti navdušujemo različne skupine ljudi; že utrjene hodce, športnike, predvsem pa tiste, ki gibanja še niso vključili v svoj življenjski slog.

Kaj je nordijska hoja?

Je posebna oblika hoje s palicami, pri kateri ohranjamo naraven vzorec hoje, kar nam omogočajo posebej oblikovane palice (gibanje rok je takšno kot pri hoji brez palic, le korak je nekoliko daljši).

Nordijska hoja namerno obremeni zgornji del telesa, tako da so aktivne skoraj vse mišice. Je športna aktivnost, ki jo lahko izvajamo skozi vse leto in s tem skrbimo za svoje zdravje in počutje.

Pri nordijski hoji je najpomembnejši ritem gibanja rok in nog ter zasuk hrbtenice v osi. Usklajena mora biti koordinacija gibov. Pomemben je odziv od palice in hitrost hoje, ki jo moramo prilagoditi svojim sposobnostim. S hitrejšo in aktivnejšo hojo bo obremenitev srčno-žilnega sistema večja (pospešen srčni utrip, višji krvni tlak), večja bo obremenitev mišic

nog in rok kot pri običajni hoji. S palicami lahko tudi tečemo po različnih terenih.

Nekaj strokovno utemeljenih trditev učinka vadbe nordijske hoje:

- V gibanje je vključeno vse telo - kar 90 odstotkov vseh mišic.
- Krepi dihalni in srčno-žilni sistem.
- Dvig srčne frekvence za 5–17 udarcev – pri enakomerni hoji je srčna frekvenca približno 130/min, medtem ko je pri nordijski hoji že 147/min – zviša se za 13 %.
- Je idealna telesna aktivnost za hujšanje - pri nordijski hoji lahko za 46 % povečamo porabo kalorij (Cooper Institut Research, Research Quarterly for Exercise and Sports 2002 publication).
- Sprošča mišice vratu in ramenskega obroča, občutno zmanjša ali odpravi bolečine v vratu, ramenih ter v križu.
- Poveča gibljivost hrbtenice in zgornjega dela trupa.
- Vodi k bolj pokončni drži in izboljša vzorec hoje, koraki postanejo aktivnejši in daljši, nihanje rok izrazitejše.
- Zmanjšuje utrujenost, jezo, razdražljivost.
- Izboljšuje splošno počutje.

V primerjavi z običajno hojo je povečana kalorična poraba od 20 do 40 %, izboljšujemo vzdržljivost mišic rok in ramenskega obroča, izdatneje učvrstimo zadnjico in mišice nog ter trebušne in hrbtne mišice. Kljub navedenemu pa ta način hoje ni nič bolj naporen - ravno obratno. Za 25 % manj obremenjujemo skočni sklep, koleno, kolk in sklepe hrbtenice, s čimer sklepe še dodatno varujemo pred obrabo.

Učinki, ki jih z nordijsko hojo dosežemo, so ohranitev oziroma izboljšanje delovanja funkcije pljuč, srca in ožilja, zmanjšano je tveganje za bolezni srca in ožilja, rakava obolenja, debelost, sladkorno bolezen, zmanjšanje težav gibalnega aparata ... Vzdržuje mišično maso in izboljšuje psihofizično počutje, tako dobimo še več energije in s tem še več življenjske moči.

Zakaj se moramo tehnike naučiti?

Napačna tehnika je neučinkovita in celo škodljiva za gibalni aparat. Ob nepravilnem načinu hoje si tako lahko naredimo več škode kot koristi. Pravilne tehnike se je potrebno naučiti s pomočjo strokovnjaka, ravno tako pa potrebujemo strokoven nasvet za izbiro ustreznih palic, s katerimi bomo nordijsko hojo izvajali. Nordijska hoja ni hoja s planinskimi palicami, palicami za smučarski tek ... temveč hoja z ustreznimi palicami, namenjenimi izključno nordijski hoji.

Iz nebeške kuhinje

Boštjan Novak

Prav lep nebeški pozdrav. Čas kislih kumaric je za nami in življenje se počasi vrača na stare tire. Dnevi, ki se bližajo, bodo ravno pravi za pripravo ozimnice. Kako hitro je leto naokoli, kajne? Še nedavno smo razmišljali, kje in kako bomo preživljali poletje, pa je jesen že pred vrati. V tej številki Komunitatorja bodo recepti jesensko obarvani oziroma taki, da vam bodo krajšali zimske dni. Saj res dandanašnji lahko kupimo skoraj vse vrste svežega sadja in zelenjave kadar koli, vendar pa, zelo mi je žal, se še ni našel junak, ki bi me prepričal, da so breskve in marelice, ki jih kupimo v decembru ali januarju, enakovredne tistim, ki zorijo meseca julija. Ob tem si bom dovolil še pikro pripombo nad našimi trgovci, ki nam, ne glede na letni čas, za prvovrstno blago prodajajo sadje in zelenjavo, za katera bi bilo boljše, da bi končala na deponiji brez predhodnega razstavljanja na trgovskih policah. Se strinjate z mano? Za domače sadje in zelenjavo, tisto, ki ima še vedno pristen okus, se je potrebno malo bolj potruditi in če ga sami ne pridelate, je dobro poznati koga, ki se s tem ukvarja. In dobra sadje in zelenjava sta predpogoj za pripravo dobre ozimnice. Preden pa pričnemo kuhati, še malo pogledimo, kaj se je dogajalo v Nebesih.

Pikantna zelenjava v kisu

- 1 kg jajčevcev
- 1,5 kg paprik
- 500 g stebelne zelene
- 1,5 l vinskega kisa
- 2 žlički kaper
- sol
- 6 zrn črnega popra
- 2 klinčka
- 1 čili

Kozarce za vlaganje s pokrovčki temeljito operemo, odcedimo in obrišemo. Jajčevce dobro operemo, obrišemo, očistimo in narežemo na kocke. Stebelno zeleno olupimo in narežemo na kocke. Papriko operemo, obrišemo, razpolovimo, očistimo in narežemo na kocke. Čili razpolovimo in očistimo. Kis pristavimo s soljo, poprovimi zrnji, klinčki in čilijem. Ko zavre, v njem postopoma blanširamo narezano zelenjavo. Čas blanširanja prilagodimo trdoti zelenjave in naj traja od 2 do 5 minut. Na dno kozarcev razdelimo kapre, na katere sproti s penovko iz kisa pobiramo zelenjavo. Vse skupaj prelijemo z vrelim kisom in začimbami v njem. Kozarce dobro zapremo, vsebino pa pasteriziramo 20 minut.

Po želji lahko, če nam naštetu ne ustreza, zelenjavo zamenjamo z drugimi vrstami (cvetača, korenje ...) Pikantno zelenjavo lahko ponudimo kot solato ali prilogo k mesnim jedem, zlasti k pečenkam, pa tudi k narezkom.

NEBESA

Mesec julij je bil zelo topel in v Idrijski Beli smo beležili dober obisk. Vročinski val, ki se je k nam pomaknil z zahoda, je prignal ohlavitve željne ljudi v Belo, kot romarje v svete kraje. Vsekakor pozitivna izkušnja, ki nam bo pomagala oblikovati ponudbo v Idrijski Beli za v naprej. Naša želja je sicer, da bi se ljudje v Belo vračali bolj pogosto in da kraj ne bi živel samo v tistih dneh, ki so primerni za kopanje. Vendar pa tega problema nikakor ni mogoče rešiti v eni sezoni, pač pa bo potrebno izdelati ponudbo, ki bo zanimiva za vse tudi v dneh, ko Idrija in Belca ne dosežeta temperature, primerne za kopanje.

V novem šolskem letu Nebesa d. o. o. prevzemajo organizacijo šolske prehrane v Gimnaziji Jurija Vege. Sprva v začasnih prostorih, na stari osnovni šoli, spomladi pa v prenovljenem hramu znanja, na nam vsem dobro poznani lokaciji. Dijakom, profesorjem in ostalim zaposlenim v šoli se bomo potrudili ponuditi kakovostne in cenovno ugodne malice in kasneje, na novi lokaciji, tudi kosila.

Mesec julij je bil še posebej lep za našo sodelavko Mojco Alič in njenega Petra. Rodila se jima je hčerka Ajda in veselju se pridružujemo vsi sodelavci. Iskrene čestitke.

Ingverjeve hruške

- 1 limona
- 30 g sveže ingverjeve korenine
- 0,5 l vode
- 0,5 l belega kisa
- 400 g sladkorja
- 2 majhni cimetovi paličici
- muškato v oreh
- 1500 g čvrstih hrušk
- 10 nageljnovih žbic

Limono operemo in zberšemo ter tanko olupimo. Lupinico narežemo na tanke rezance. Ingver olupimo in narežemo na ploščice. Vodo s kisom zavremo, dodamo sladkor, limonino lupinico, cimet in muškato. Dodamo olupljene in na polovice ali četrtine narezane hruške brez pečk, v katere smo zabodli nageljnovne žbice. Kuhamo jih približno 15 minut. Temeljito oprane kozarce segrejemo v pečici in vanje preložimo kuhane hruške. Tekočino, ki je ostala, pokrito kuhamo še 20 minut in jo nato prelijemo preko hrušk, ki so v kozarcih. Tekočina mora prekriti sadje. Kozarce zapremo s pergamentnim papirjem ali pa s pokrovčkom. Tako pripravljene hruške se podajo k vsem jedem iz divjačine, k hladni svinjski pečenki ...

KOLEKTOR

KOLEKTOR PROKOS
Trgovina in posredništvo d.o.o.

TRGOVINA

- odkup in prodaja odpadnih surovin
- trgovina z izdelki črne in barvne metalurgije

POSREDNIŠTVO

- posredovanje proizvodnih storitev
- prodaja komutatorjev za rezervne in nadomestne dele

KOLEKTOR PROKOS d.o.o. • Lapajnetova ulica 9 • 5280 Idrija
T: 05/37 72 346 • F: 05/37 41 170 • E-mail: prokos@kolektor.si

»Kasarnarji« ohranjajo spomin na elektrogospodarsko šolo v Cerknem

Polona Šemrl

Začetki izobraževanja za poklice elektrotehniške stroke na Primorskem segajo v drugo polovico leta 1945, ko je bila v Ajdovščini ustanovljena podružnica Podjetja za elektrifikacijo Istre, Reke in Slovenskega Primorja. Šole, ki so delovale v okviru hidro- in termoelektrarn, so bile majhne in so imele velike težave s šolskimi prostori, delavnicami in učnim osebjem. Zaradi vse večjih potreb po strokovno usposobljenih delavcih je Generalna direkcija elektrogospodarstva Ljudske republike Slovenije ob centralizaciji upravljanja elektrarn konec avgusta leta 1950 ukinila dotedanje šole in v Cerknem ustanovila Industrijsko elektrogospodarsko šolo. To je bilo 1. septembra 1950. Cerkno so izbrali zato, ker so bile potrebe po elektrotehniškem kadru tu največje in ker do tedaj na Primorskem ni bilo šole za usposabljanje omenjenega kadra. Cerkno je imelo tudi velik kompleks porušenih italijanskih vojašnic, v katerem so lahko uredili prostore za potrebe elektrogospodarske šole. Učenci so v šolo v Cerknem prihajali z različnih koncev Slovenije in Jugoslavije. Bivali so v dijaškem domu, ki je sprva deloval v okviru šole, kasneje

pa se je osamosvojil. Ker šola ni mogla služiti zgolj potrebam elektrarn, so tri leta po odprtju šole ustanovili še Vajensko šolo elektro stroke. Od leta 1958 sta na šoli delovala elektrotehniški in strojniški oddelek. Leta 1960 so šolo poimenovali po domačinu Branku Brelihu in začeli razmišljati o preselitvi šole v Novo Gorico. To namero so uresničili tri leta pozneje.

Letos 45-obljetnico mature praznuje predzadnja generacija omenjene šole. Ta generacija je tudi edina, ki še ohranja stike in se dobiva vsakih pet let. Na srečanja nekdanji sošolci povabijo tudi svoje žene. Kot nam je povedal **Franc Rupnik** iz Godoviča, eden od učencev omenjene generacije, so se prvič srečali 30 let po tem, ko so maturirali. »Gledali smo se, a se nismo poznali. Prav zanimivo je bilo.« Zbiranje naslovov po dolgih 30 letih je bilo prava umetnost, toda obrestovalo se je. Dva nekdanja učenca se na vsako srečanje pripeljeta celo iz Nemčije, eden iz Münchna, drugi iz Hamburga. »Kasarnarji«, kot so učencem elektrogospodarske šole v Cerknem pravili domačini, ker so živeli v bivši vojaški kasarni, se vsakič dobijo na istem mestu, v Cerknem. Spomina na nekdanje šolske dni pa ne bi mogli pričarati, če medse ne bi povabili profesorjev. Dva, Doljak in Ferjančič, sta njihova stalna gosta. Ob prvem ponovnem snidenju so si »kasarnarji« obljubili, da bo spomin na Industrijsko elektrogospodarsko šolo v Cerknem ostal živ. To obljubo še danes vestno izpolnjujejo.

WELZ

d.o.o.

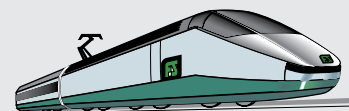
organizacija transporta - carinjenje - skladiščenje - distribucija - selitve

MARIBOR

SPODNJA IDRIJA

LJUBLJANA

telefon: 05 37 25 300, faks: 05 37 76 670, e-mail: idrija@welz.si

Organiziramo transport samostojnih in kosovnih pošilk po cesti, železnici, vodi, nudimo redne tedenske transportne povezave (uvoz, izvoz) po naslednjih državah:

ANGLIJA
AVSTRALIJA
AVSTRIJA
BELGIJA
BELORUSIJA

BOLGARIJA
BOSNA
ČEŠKA
FRANCIJA
GRČIJA

IRAN
ITALIJA
KAZAHSTAN
MALTA
MADŽARSKA

NEMČIJA
NIZOZEMSKA
POLJSKA
PORTUGALSKA
ROMUNIJA

RUSIJA
ŠPANIJA
ŠVEDSKA
TURČIJA
ZDA

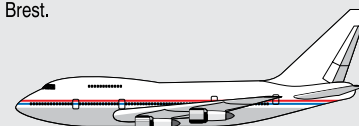
CENTRALA: WELZ GmbH, Bachstrasse 75, A - 5023 SALZBURG

POSLOVALNICE

AVSTRIJA: Salzburg, Dunaj letališče, Krens, Beljak (Villach), Rosenbach, Nickelsdorf, Šentilj,
BOLGARIJA: Sofija, HRVAŠKA: Zagreb, POLJSKA: Varšava - letališče, Tychy, Zielona Gora, Mielec,
ROMUNIJA: Bukarešta, Bukarešta - letališče, Arad, Konstanza, RUSIJA: Moskva, St. Petersburg, Novosibirsk, SLOVAŠKA: Bratislava,
ČEŠKA: Praga, Praga - letališče, Pomezin 7 Ohri, Lanzhot, UKRAJINA: Kijev, MADŽARSKA: Budimpešta, BELORUSIJA: Minsk, Brest.

WELZ WORLD WIDE

PROFESIONALEN - IZKUŠEN - KREATIVEN

**EVT
SISTEMI d.o.o.**
Ekologija, Varnost, Trgovina

Poleg raznolikih artiklov **OSEBNE VAROVALNE OPREME** (zaščitne rokavice, obleke, očala, čelade, obutev), vam po novem nudimo tudi **KOMPLET OMARICE ZA PRVO POMOČ** in posamezne kose sanitetnega materiala v skladu z novim Pravilnikom o organizaciji, materialu in opremi za prvo pomoč na delovnem mestu (Ur. l. RS, 136/06).

**KADITI
PREPOVEDANO**

Med pestro ponudbo **VARNOSTNIH ZNAKOV** pa boste našli tudi aktualno nalepko **Kaditi prepovedano**, ki jo predpisuje novi »Protikadilski zakon« (Ur.l. RS, št. 60/2007).

Vabljeni v našo trgovino na Arkovi ulici 11, vsak delovnik med 10. in 15. uro!

Voda, vladarica življenja

Niko Jereb

Spominjam se pokojnega Franca Kosmača iz Mrzlega Vrha, Vodičarja po domače. Bil je napreden kmet, odbornik. Svoje govore na sejah Občinske skupščine je največkrat začel z besedami food is ammunition – hrana je orožje! Danes bi to še bolj upravičeno rekli za čisto vodo. Ta postaja

vred onesnažuje do take mere, da je ta voda vir bolezni in smrti.

Čista voda je dragocenost in njene zaloge niso neizčrpne. Največji rezervoar vode na svetu je Antarktika. Ocenjujejo, da je tam v ledu zamrznjenih kar 70 % vseh svetovnih zalog pitne vode. V bodočnosti bodo

gre v maloro veliko kubikov vode dnevno. Ob tem me bega spoznanje, da se zgodijo stvari, ki za mesto niso življenjskega pomena. Prenovitev placa ni pogoj za preživetje, pitna voda pa je. Če bi denar, potrošen za to tlakovano praznino, namenili obnovi vodovoda v mestu in vanj pripeljali vodo iz Idrijske Bele, kot se sedaj načrtuje, bi bil to največji in najbolj trajen spomenik modrim možem, ki bi se tako odločili. Kaj ko bi ob predstavitvi projekta prenove mestnega trga z vsemi stroški in vsemi viri financiranja hkrati predstavili tudi projekt prenove vodovoda in novega zajetja z vsemi izračuni in možnimi denarnimi viri ter razpisali referendum, da bi se Idrijčani sami odločili, kaj želijo. Žal je tisti čas odtekel in z njim veliko dobre vode. Ampak sedaj na placu teče voda očiščenja in tam se lahko očistimo grehov.

Minili so časi, ko je Mojzes udaril s palico po skali in je iz nje pritekla voda. Upajmo, da bo sedanje občinsko vodstvo z županom na čelu zmoglo napore in projekt čiste vode iz Idrijske Bele uresničilo. Župan je to napovedal. Tudi zato mu želim še kak mandat več. Rudnik v zapiranju pa bi lahko Idrijčanom brezplačno ponudil vodovod, posvečen Ignaciju Lojolskemu. Z njim so nekoč hladili kompresor na Rakah, sedaj pa bi si meščani s to vodo lahko hladili svoje potrpljenje in jezice, dokler ne bi bilo vse za vse prav!

v sedanjem tisočletju strateški material in nacionalna dobrina, postaja vrednejša od nafte. Daljnovidni poznavalci zatrjujejo, da se bodo vojne začele zaradi čiste vode, kot se sedaj zaradi nafte. Z novim tisočletjem smo iz Rib vstopili v pomenljivo znamenje Vodnarja. Astrologi že vedo!

Voda je vir življenja. Ena od teorij pravi, da se je življenje začelo v tako imenovani prajuhi. Iz morij so pred kakimi 400 milijoni leti zlezli na kopno prvi vretenčarji. Sedaj homo turistikus znova masovno rine v morja in bazene. Polni smo vode, kar 60 % je naše telo premore in le dobre tri dni zdržimo brez nje. Potem nas pobere. Sestava vode je preprosta, je iz enega atoma kisika in dveh atomov vodika. Ima pa presenetljive lastnosti. Molekule vode drži skupaj znamenita vodikova vez. Če bi popustila, bi vsa voda izpuhtela, izpuhtele bi tudi vse poznane oblike življenja z nami vred! Bolj ko se zavedamo pomembnosti vode, bolj jo trošimo. Velik porabnik je kmetijstvo. Dobra krava mlekarica potrebuje na dan vsaj 100 litrov. Kaj to pomeni, vedo kmetje ob sušah, saj jih dovoz vode pošteno osuši. Tudi industrija golta dnevno neverjetne količine vode, hkrati pa nam jo s kmetijstvom

ob njenih obalah pristajali tankerji in vozili vodo žejnemu svetu, tako kot sedaj vozijo nafto žejni industriji. Toda zna se zgoditi, da nam bodo klimatske spremembe ta led raztopile in za nameček bo naraslo morje potopilo precej obal. S preveliko žlico smo zajemali tehnološki napredek in si s tem zapackali svet ter zaslužnili življenje. Kaže, da iz tega ne moremo pobegniti. Ujeti smo v globalno industrijsko potrošniško pajkovo mrežo.

Tudi na lokalni ravni ne skrbimo dovolj za zdravo vodo. Opoprečna voda v Idriji je čedalje pogostejši pojav. Letos poleti jo je bilo treba v Idriji za prehrabene namene obvezno prekuhavati oziroma uporabljati ustekleničeno. Voda je bila kalna in mikrobiološko neustrezna. Zanima me, če nam bo Komunala to onesnaženo vodo zaračunala po znižani ceni, tako kot velja za izdelke z napako.

V Idriji smo obkroženi z dobro vodo, pijemo pa slabo. Nič čudnega, saj se zajema voda izpod kraške planote, na kateri intenzivno kmetujejo, na kateri gospodinjstva spuščajo v tla vsakovrstne odplake, na kateri je britof itd. Poleg tega je baje vodovodni sistem v Idriji kot rešeto in zato

Po izidu junijske številke Komunitatorja je občinskega nagrajenca prim. Jožeta Felca, dr. medicine, poklicalo nekaj občanov in ga vprašalo, ali je res upokojen, kot je bilo zapisano na peti strani našega časopisa. Večina je po tej navedbi prizadetega poklicala zato, da bi se pozanimala, kam naj se sedaj obrnejo, je v elektronskem pismu uredništvu zapisal Jože Felc in obenem vsem, ki jih to zanima, sporočil, da še ni upokojen, čeprav slej ko prej bo. »Rad delam tisto, kar nekoč znam in za kar so me celo nagradili! Hvala za pozornost, časopisu želim vse dobro!«

V Kazarski grapi

Domen Uršič

Tik nad dolino Idrijce se nahaja grapa, o kateri bi si človek hitro mislil, da se tam ne dogaja nič in da ni tam najti ničesar posebnega. In vendar je ta grapa vseskozi polna dogajanja.

Nad njo ali ob njej živi **Jože Jeram**. V zaselku ali vasi, ki se imenuje Laharn. Ime naj bi, kakor pripoveduje on, dobila po lehnjaku, ki ga je vse polno najti po vodah. Posebna kamnina, ki je samorodna, nastaja namreč pred tvojimi očmi. Alge in naplavine dajo kamnine, ki so lahke za obdelovanje v vodi. Ko ga vzameš iz nje in posušiš, postane trden kot kamenkost. Vse stare hiše, predvsem kozolci, so zgrajeni iz njega. Včasih so ga obdelovali kar v grapi (najti ga je v tisočeri oblikah), ga posušili in znosili na bregove, kjer so si sezidali domovanja.

Pred Jožetovo hišo je v lično urejenem vrtilčku, obdanem z lehnjakom, najti napis iz rož, ki je sumljivo podoben nekemu drugemu, ki je še kako leto nazaj zbujal veliko negotovanja v obmejnem mestecu. Tu ni postavljen, da bi zbujal pozornost, ampak zaradi spominjanja na čase, ki so minili, ki jih ni več in bodo mogoče nekoč spet prišli. Veliko spominov je najti tudi v njegovi hiši. Najprej so tukaj spominki iz lehnjaka, ki jih rad podari, potem so slike maršala Tita na steni, njegovo vino in pripovedi. Na vprašanje, zakaj nima tudi novodobnih voditeljev, preprosto odgovori, da njihovih slik ni mogoče dobiti. Slika mora biti namreč ročno risana ali originalna fotografija.

Jože je kmet, delavec, ljubitelj narave, lesar in še marsikaj drugega. Doma hrani veliko slik iz zgodovine, in tudi uniforme. Od železničarjeve do vojaške planinske. Od italijanske prek jugoslovanske, pa tudi slovenske je najti. Kakor pravi sam, je za tiste stare vložil

veliko truda, da bi jih pridobil, slovenske pa je najti kar na odpadku. Žalostno, kako se je spremenil odnos do uniforme in hkrati domovine.

V prostoru, kjer je dejal, da bi rad nekoč postavil na ogled uniforme, ki jih ima, so na steni Hitler, Franc Jožef, Tito in Kennedy. Drug ob drugem.

V letu 1998 so na travniku pod njegovo hišo prvič taborili zamejski katoliški skavti, ki jih je iz doline prignala povodenj. Odsihmal so skoraj vsako leto prihajali katoliški skavti in taborniki, da so поблиže spoznavali Kazarsko grapo.

Radi se vračajo. Veliko dela je bilo vloženo, da se je teren malce zravnil, da niso spali ravno „pošev“ v šotoru. Bili so tukaj zamejci, Portorožani, Koprčani, Cerkničani. Jože jim je napeljal vodo, da imajo vedno svežo. Predvsem zaradi veselja jih gosti, kajti rad jim razkaže okolico in jih uvede v kmečka opravila, ki jih večinoma nimajo več priložnosti opravljati. Iz hvaležnosti mu radi pustijo kake spominke.

Pogosto slišimo besede, da se v grapah nič ne dogaja. Ta grapa je taka kakor vse druge, le da je želja po tem, da se nekaj naredi, večja. Tu pa ima prste vmes tudi Jože.

Naj spomin ostane živ

Irena Hvala

»Ta dan vzlic soncu teman ... nikoli pozabljen ne bo,« so verzi pesnika Črtomira Šinkovca, s katerimi je recitatorska skupina kulturnega društva Planika pričela kulturni program ob praznovanju krajevnega praznika na Vojskem.

Dan pred kresnim večerom leta 1943 se je zapisal v zgodovino kraja kot eden najbolj usodnih. Številni kmečki domovi so se pod kruto roko okupatorjevih vojakov spremenili v prah in pepel. Prebivalce pa so fašisti zbrali ob cerkvenem zidu in jim grozili z ustrelitvijo. Tedanji vojskarski župnik Fortunat Jeklin je zapisal: »Okrog dveh popoldne so ljudi, obsojene na konfinacijo oziroma zapor, naložili na

kamione - fašisti so peli, ljudje jokali. Med glasnim petjem so jih odpeljali v Idrijo – jih zaprli v neko garažo, kjer so ljudje celo noč čuli in molili sv. rožni venec. Drugi dan, na praznik sv. Rešnjega telesa, pa so jih odpeljali naprej v Trst.«

Že omenjeni duhovnik je v težkem vojnem času služboval na Vojskem. Bil je zaveden Slovenec – pravi slovenski Čedermac. Vedno je opominjal ljudi, naj s svojimi dejanji ne omadežujejo in zaznamujejo svoje duše, čeprav vojna v človeku zbudi nerazumljivo grde strasti. Vse dogodke, ki so se zgodili v letu 1943, je skrbno beležil. Njegovi zapisi vsebujejo dokaj natančne podatke o škodi, ki jo je utrpela posamezna kmetija ob požigu. Posebej pa omenja grozodejstvo, ki so ga fašisti storili družini Kogej. Zaradi krivega pričevanja enega od italijanskih vojakov so na pragu domače hiše ubili gospodarja Ignacija Kogejja in njegovo hčerko Jelinko.

»Mučenika, počivajta v miru! Vajina po nedolžnem prelita kri pa naj izprosi nam in vsemu slovenskemu ljudstvu trajnega miru in popolne verske ter narodne svobode!« zaključuje župnik Jeklin opis tega žalostnega dogodka.

V odlomke iz Jeklinovih zapisov so domači kulturniki vpletli tudi pesmi rojaka

Črtomira Šinkovca, program pa so z glasbenimi vložki dopolnili Marija Rijavec in Monika Vidmar ter pesmi mešanega pevskega zbora pod vodstvom Aleksandra Grošlja. Poslušalcem, ki so se zbrali v nedeljo, 24. junija, v dvorani Centra šolskih in obšolskih dejavnosti na Vojskem, so s svojim nastopom pokazali, da se zavedajo pomena trpljenja in žrtev prednikov.

Predsednica sveta krajevne skupnosti Vojsko **Renata Hvala** pa je v prazničnem nagovoru poudarila pomen ohranjanja spoštljivega spomina na ljudi vojskarske planote, ki v težkih časih zgodovine niso klonili, temveč s pesmijo, pisano besedo in krvjo pogumno branili svoj dom in rod.

Krajevna skupnost Spodnja Idrija je praznovala

Veliki šmaren je poseben dan tudi za spodnjeidrijsko krajevno skupnost, ki na ta dan praznuje krajevni praznik. Letošnji je bil še posebej slovesen, saj so blagoslovili dve novi investiciji v kraju, in sicer prenovljeno streho in novo zunanjo podobo farne cerkve Device Marije na Skalci in obnovljeno stopnišče, ki vodi iz mesta do cerkve. Sredstva za obnovitvena dela na cerkvi so ob pomoči lokalnega gospodarstva prispevali verniki sami, za obnovo stopnišča pa je finančna sredstva prispevala krajevna skupnost Spodnja Idrija. To pa ne bosta edini letošnji novosti v kraju. Kot je povedal predsednik omenjene krajevnosti **Iztok Seljak**, bodo že jeseni začeli s prvo fazo obnove stare osnovne šole in ureditvijo komunalne cestne infrastrukture v naselju Apurn, spodnjeidrijska kulturna dvorana pa se bo od jeseni naprej ponašala z modernim ogrevalnim sistemom. Načrtov imajo še veliko, od priprave idejnega osnutka načrta ureditve kolesarske poti in pešpoti med bodočim somestjem med Spodnjo Idrijo in Idrijo. Vsi načrti so torej usmerjeni v izboljšanje kvalitete življenja Spodnjeidričanov in krajanov okoliških vasi.

Uspehi najmlajših tekmovalcev

Špela Hvalec

Ciklus teniških turnirjev 8 – 11 let je sestavljen iz mesečnih turnirjev za najmlajše teniške igralce, ki se merijo v štirih kategorijah: mini tenis (polje z znižano mrežo vključuje četrtno teniškega igrišča), midi tenis (polje sestavlja vzdolžna polovica igrišča), tenis do 10 in tenis do 11 let. Da je konkurenca močna in številčna že v najmlajših starostnih skupinah potrjuje podatki, da skupno število udeležencev na večini turnirjev presega število 150.

Za TK Kolektor Idrija sta v spomladanskih mesecih v kategoriji mini tenisa uspešno tekmovala Veronika Erjavec (99) in Luka Miklavčič (99). Redno sta posegala po najvišjih mestih, ob tem pa sta seveda tudi pridno trenirala, tako da sta že začela tekmovali v kategoriji midi tenisa. Pridružila sta se močni idrijski ekipi, ki pridno polni svoje police s pokali te kategorije: Nini Ribar (98), Žani Lapajne (98), Denisu Krhlikarju (98). Čeprav so v tem letu dopolnili šele devet let pa v kategoriji tenis do 10 let uspešno nastopajo Blažka Tratnik, Anja Humar, Drejc Zaplotnik, Rok Bogataj in celo leto mlajši Matic Zaplotnik. Občasno jim štrene pomešajo še Jakob Štucin, Nik Krapež, Julija Križaj (tenis do 10) ter Matic Straus in Jerca Frelih (tenis do 11 let), ki so že okusili tudi zahtevnost turnirjev do 12 let.

Najmlajši so se konec junija udeležili tudi turnirja v italijanskem mestecu Padriče. Tekmovali so v skupini do 11 let – končno zmago je slavil Rok Bogataj, tretje mesto je osvojil Luka Miklavčič, med deklicami je drugo mesto zasedla Blažka Tratnik, Žana Lapajne pa tretje.

Borbeni dvanajstletniki

Teniška zveza Slovenije nadzoruje organizacijo turnirjev in oblikuje jakostne lestvice teniških igralcev. Kategorija do 12 let je najmlajša izmed starostnih kategorij, ki ima veljavno državno lestvico. Tekmovalci se za točke borijo na odprtih prvenstvih, ki so sestavljeni iz dveh delov – t. i. round robin turnirja (igralci igrajo v skupinah vsak z vsakim) in finalnih delov (tekme na izpadanje).

Igralci TK Kolektor so na lestvici do 12 let

visoko uvrščeni. Najbolje uvrščen med dečki je Rok Križaj (na državnem prvenstvu je v četrtfinalu po hudi borbi izgubil proti kasnejšemu državnemu prvaku, pomemben uspeh pa je dosegel z drugim mestom na odprtem prvenstvu februarja na Otočcu in aprila v Mariboru), med deklicami pa Simona Rejc (tudi četrtfinalistka DP in druga na enem izmed odprtih prvenstev v Kopru junija), ki oba kot redna člana državne reprezentance sodelujeta tudi na reprezentančnih pripravah. Družbo med najboljšo petnajsterico jima delajo dvojčka Urban (tudi četrtfinalist DP) in Jernej Frelih ter Ester Rupnik, ki so tudi že okusili uvrstitve med najboljših osem na turnirju. Omenjeni peterici se po rezultatih hitro približuje Jerca Frelih, nikakor pa ne smemo pozabiti niti Neje Rant, Julije Križaj, Matica Strausa in Nika Krapeža, ki se tudi zanesljivo vzpenjajo po lestvici navzgor.

Ker je večina omenjenih tekmovalcev letnik 1996 (trije celo 1997) je potrebno zapisati, da bodo nastopali v tej starostni kategoriji tudi prihodnje leto, tako da se lahko nadajamo, da bodo idrijski tenisači v prihodnosti krojili državni vrh mlajših kategorij.

Na lestvici do 14 let v vrstah TK Kolektor s svojimi odličnimi rezultati izstopa Nina Nagode (četrtfinale na DP, zimska in poletna državna prvakinja v dvojicah). Nina je letos osvojila še dve turnirski zmagi med posameznicami na domačih turnirjih in se dobro držala tudi na mednarodnih dvobojih.

Družbo v tej starostni kategoriji ji letos pravič dela tudi Ester Rupnik; Dejan Česnik, Klemen Erjavec in Rok Golob pa so se skozi kvalifikacijske dvoboje uspešno prebijali v glavne dele turnirjev.

Programi, ki potekajo pod okriljem TK Kolektor Idrija:

- otroci in starši telovadimo skupaj (otroci stari 2 – 3 leta)
- teniški vrtec (otroci stari 4 – 5 let)
- teniška šola (otroci stari 6 - 9 let)
- program rekreativnega tenisa (osnovnošolci in srednješolci)
- program tekmovalnega tenisa
- tečaji tenisa za starše

*****

Informacije in vpis v programe v Mejci ali na tel. št. 041 562 058.

»Starejši« vse boljši

Na lestvici do 16 let kroji vrh slovenskega tenisa tudi Boštjan Bolko. Januarja je v Radencih postal državni prvak v dvojicah, februarja je v Kranju osvojil turnir med posamezniki, julija pa je moral v Idriji na odprtem prvenstvu priznati premoč nasprotniku v finalu. Sanja Likar in Matic Vogrič sta se v tej kategoriji uspešno prebijala skozi kvalifikacije in uvodne dvoboje glavnih delov turnirjev. Domen Jereb in Maja Vogrič sta prišla do četrtfinalnih dvobojev, Marjanci Fortuna je uspelo priti do polfinala, Nina Nagode pa je v tej kategoriji osvojila turnir v Portorožu.

Vsi omenjeni igralci že pridno nabirajo izkušnje tudi v kategoriji do 18 let, kjer ima TK Kolektor Idrija v svojih vrstah tudi najboljšega na lestvici – Aljaža Bedeneta. V letošnjem letu je osvojil naslov poletnega državnega prvaka in ostal poražen v finalnem dvoboju s svojim bratom dvojčkom Andražem na OP v Kopru. Ob uspehih na slovenskih tleh je potrebno omeniti, da se Aljaž pridno seznanja tudi z dogajanjem na t. i. grand slam turnirjih, seveda v mladinskih kategorijah. Začetek leta je nastopil na Australian Open, nato na pariškem Roland Garossu, vidnejši uspeh na deževnem Wimbledonu pa mu je preprečila poškodba.

Letošnje uspehe tandema Bedene je avgusta dopolnil Andraž, ki je v Domžalah osvojil odmevno zmago na mednarodnem ITF turnirju (serija turnirjev po celem svetu, namenjena igralcem do 18 leta).

Ruska poroka v Moskvi

Andreja Kumer

Potovanje z letalom se nam dandanes ne zdi nič posebnega. Smo v dobi nizkocevnih letov na dolge razdalje in hitrega življenja nasploh. Načrtovanje potovanja ni več tako zahtevno, lahko se na hitro odločimo, da bomo jutri že na drugem koncu sveta. To za Rusijo ne drži. To je pustolovščina, ki jo moraš načrtovati. V Rusiji se svet prestavi v drugo časovno ter miselno dimenzijo in spet smo v času nekakšnih omejitev – letalske karte so še vedno zelo drage in še vedno moraš imeti vizo za vstop. Oboje je težko dobiti, potrebujemo čas in potrpljenje.

Julija 2005 sva z očetom povabljeni na poroko prijateljice Anje v Moskvo. Najino načrtovanje je dokaj napeto, saj še dva tedna pred odhodom ne veva, ali bova dobila vizum za vstop. Vse se izteče dobro in po triurnem letu sva na moskovskem letališču za zunanje lete. Tam naju pričakata Anja in njen oče. Priprave na veliki dan so v polnem teku, torej morava tudi midva slediti navodilom, kaj bo potrebno narediti naslednje jutro.

Anja ima 19 let, kar je za Rusinje povprečna starost, ko se poročijo, pravzaprav pravijo, da če se dekle ne poroči do 24. leta, je že zelo pozno. Za moške to ne velja, ti imajo v Rusiji vedno drugačna merila. Preden greva, dobim kar nekaj napotkov, kako bo poroka izgledala, kako naj se oblečeva, kaj bomo delali in da je običaj, da se novoporočencema podari le denar. Vse lepo in prav, le pri darilu moram prekršiti normo, saj sem skrbno izbrala prt z idrijskimi čipkami.

Naslednji dan se z ženinom, ki ga vidim prvič v življenju, odpeljemo v barvito okrašenem avtobusu po nevesto. Pot traja skoraj eno uro in potem si mora ženin, seveda, na poti v 8. nadstropje nevesto še priboriti. Njene 'družice' in priča pripravijo vrsto iger. »Za vsak zobotrebec, zapičen v jabolko, povej, kaj lepega boš delal za svojo drago, ko bosta poročena!« je navodilo. »Pletel ji bom kitke, hodil bom v trgovino, govoril ji bom, kako jo imam rad...« Gostje kar zardevajo ob teh besedah.

Imamo srečo, poročni urad je kar čez cesto. Tam je vsakih 15 minut nova poroka, ženini in neveste se vrstijo kot po tekočem traku. Obred je hiter, traja le slabih 10 minut in ob tem vsi stojimo. Ena od gostij mi je povedala: »Skoraj bi začela jokati od veselja, pa je bilo obreda že konec.« Kmalu ženin prinese nevesto na rokah in vanju ne mečemo riža, ampak kopejke. V ozadju pa revni otroci pridno pobirajo vsako kopejko, kar se bo konec dneva spremenilo v kar dober zaslužek (glede na to, da so poroke od jutra do večera, vsake četrte ure). Tradicija je, da se ženin in nevesta odpeljeta do spomenikov, posvečenim drugi svetovni vojni oziroma vsem vojnim žrtvam. Namen tega je tudi, da gostje vidijo čim več Moskve. Ponekod pustita šopek rož v zahvalo za vse, kar imata sedaj, in v upanju na lepo prihodnost.

Gostje smo seveda še vedno prisotni pri teh običajih, starši pa medtem pripravljajo kruh, v katerega ugrizneta novoporočenca: tisti, ki odgrizne večji del, bo nosil hlače v družini. Seveda se nikoli ne ve, kdo je ugriznil večji kos. Potem smo povabljeni na obilno rusko kosilo, kjer ne manjka kaviarja in rib. Ob tem se razvije prijeten pogovor, večinoma v ruščini, saj je z angleščino tam težko shajati. Sedaj se zabava začne in tamada, kot pravijo povezovalcu zabave, deklamira, poje in je naploh zelo zabaven vse do večera, ko se presenetljivo zabava konča, ker mladoporočenca odideta na svojo 'prvo noč'. Malo vinjeni gostje pa še vedno prepevajo ob zvokih kitare. Razlog, da se zabava konča tako zgodaj

(okoli desetih zvečer), je ta, da se naslednji dan nadaljuje, ko gredo nekateri najbližji prijatelji ženina in neveste še na piknik z njima. Tam se peče na žaru in igra razne družabne igre ter pije veliko vodke, velikokrat preveč, vsaj za povprečnega Slovence.

Kot da se ne bi nič zgodilo, se življenje nadaljuje po ustaljenem tiru, le da sedaj mlada žena živi v malem moskovskem stanovanju pri svojem možu in njegovih starših.

Midva z očetom pa se odpraviva na ogled prelepega ruskega pravoslavnega romarskega središča Sergejev posad, nekoliko ven iz Moskve. Trume vernikov se vijejo iz cerkva s čebulastimi kupolami, posutimi z zvezdami, in kraj je prežet z nekim posebnim čarom, ki ga opazijo tudi neverniki. Pred vrati verskega središča pa kot vedno trgovci poskušajo prodati tradicionalne ruske babuške, 'šatulje' iz brezovega lesa ter lesene glavnike. Cene so, kot se za turistični kraj spodobi, visoke.

Sprehod in ogled znamenitosti v središču Moskve naju preplete z zaposlenimi Rusi, ki hitijo iz podzemne železnice s prelepimi mozaiki na delo in se ne ozirajo drug na drugega in tako lahko delujejo celo brezbrizni in hladni. Ampak midva sva v dneh, ki sva jih preživela z najinimi prijatelji, izkusila tisto gostoljubno, dobrovoljno in zgovorno značajsko lastnost, ki je na cesti tako manjka. In še se bova vrnila, le da še čakava na izgovor za pobeg.

Stegovnik (1692 m)

Marija Trušnovec

Kam se bomo tokrat »stegnili«? Za večino popotnikov je to neznan cilj; no, svet pred domačim pragom je po krivici najmanj znan in cenjen. Želja po pohodništvu pa zbere ljudi in »klapa« je spet posrečena – zjutraj še energetska tiha, meditativna.

Le težko jih je brzdati in neprestano utirajo pot nekaj ovinkov naprej, pa tudi ko dobesedno grizemo kolena. Vodja poti ima ves čas eno oko tudi na njih. Škoda, da ne bomo priče njihovi univerzi zrele dobe! Pot pod noge čez Gabrčev rovt do planine Javornik. Jeleni v ogradi, spominske (zgodovinske) table o geologiji, zgodovini ... tega področja, ob poti pa jagode, borovnice in ... rožice. Zložna pot in zmerna hoja nas spremljata po severozahodni strani malega in velikega Javornika. Vedno znova vprašujemo po cvetkah, dobimo hitre odgovore: mračica, košutnik, snežec, rododendron, svišč, grint, glavinec, košeničica, lilija ... Kaj, tja gor, navpično nad nami da je vrh? Pomagamo si z jeklenicami, pretaknemo se skozi jamo (kratki raztežaji nog niso ravno koristni), a pravi vrh je v popolnoma skalnatem predelu še naprej po grebenu. Vsak si najde svoj »prestol« in uživa v planinskem raju in dobri volji, da ima spet ves svet okoli sebe in pod sabo: pred nami greben Košute na severu, Storžič na jugu, proti vzhodu Kamniške Alpe s Kočno in Grintovcem in gore nad Jezerskim, na zahodu pogled na Karavanke in Julijce. Ali je tam zadaj na nekdanji naši strani že Obir? Gorski mir kali samo dobra volja osvoboditeljev vrha. Pazi na noge, skale so ostre, razpoke nepredvidljive! »Le ne korači se preveč s svojimi Kamniškimi!« je nekoč Zorko Jelinčič pisal Klementu Jugu v Ljubljano.

Ne kažemo posebne volje za povratek, a vodnica skrbi za čas in ritem hoje. Pot bo daljša, avtobus čaka globoko v dolini. Strma steza med macesni, spet prepadi (na obe strani), kolovoz po mešanem gozdu, počitek in pljuski ob hladni vodi, besede ne zmanjka kljub rahlo utrujenim nogam. Glej, no, voznik se nam je približal višje, kot smo pričakovali. Spodnje Jezersko: od tod blizu izhajajo znani Karničarji, a kdo bi se primerjal z njimi, ki jim ne sežemo niti do gležnjev! Pri Kanonirju v dolini Kokre zaslužena pijača kot bi jo zlil na žerjavico. Pa kaj, kdo nas je silil na pot!

»Slovenci smo planinski narod. Šel bom tja, se zaplezal v tisto steno, izzval globino, premagal strah, ukrotil strasti in prenovil sebe.« (Klement Jug)

»Prelepa Gorenjska, v ponos si mi ti,« bi zapel ansambel Avsenik. Tržič – nekdanj ponos čevljarjev, kaj pa dandanes? Tradicijo izdelovanja tega nujnega modnega »nadeva« skušajo ohranjati in jo prikazati zadnjo avgustovsko nedeljo. Od tu ne levo v Dovžanovo sotesko ob Tržiški Bistrici, ampak vožnja desno do Grahovš in še malo peš do turistične kmetije Rekar. Pogled tja daleč nazaj na plano: ni Tržič, ta je skrit spodaj v dolini, ampak Radovljica. Lani so (smo) se spomnili (in praznovali) 250-letnico rojstva pesnika, zgodovinarja in prvega slovenskega dramatika, ki se je tam rodil. Kdo ne pozna Županove Micke ali veseloigre Ta veseli dan ali Matiček se ženi, ki so jo nekdanj zaigrali tudi Idrjčani? Podarjena kavica in še kaj razveže jezike in oživi dušo in telo. Izvemo, da je ena od popotnic »zamenjala« službo oziroma se je vpisala v univerzo tretjega življenjskega obdobja. Dobrodošel še kdo! Aja: z nami hodi tudi skupina strumnih srednješolcev, katerih pete so res še mlade.

Svetovni zbor mladih 2007

Tanja Rupnik

Svetovni zbor mladih (Ambasador dobre volje UNESCO) vsako leto pripravljajo Mednarodna federacija za zborovsko glasbo IFC, Mednarodna zveza Glasbene mladine JMI in Europe Cantat. Organizacijski sedež ima v Mednarodnem centru za zborovsko glasbo (ICCM), v belgijskem mestu Namur. Gre za eno najkvalitetnejših mladih vokalnih skupin na svetu, ki jo sestavljajo pevci, stari od 17 do 26 let, zbrani preko

▲ Slovenski predstavniki v svetovnem zboru mladih (zgoraj: Mateja Kališnik, Alenka Bobek, Martin Logar, spodaj: Andreja Freljih, Darko Vidic in Tanja Rupnik)

dveh zahtevnih avdicij. Vsako leto se zbor sestane v drugi deželi, kjer pod vodstvom enega ali več mednarodnih priznanih zborovodij oblikuje obsežen program in nato dosežke predstavi na mednarodni turneji. Svetovni zbor je, od nastanka 1989, deloval na Švedskem, v Belgiji, na Madžarskem, na Norveškem, v Urugvaju, v Kanadi, v Estoniji, na Japonskem, na Tajskem, v Sloveniji, v Venezueli, ZDA, Švici, Južni Koreji, Izraelu in Italiji.

Kot vsako leto doslej je Zveza glasbene mladine Slovenije tudi letos pripravila avdicijo slovenskih kandidatov za ta zbor, ki je potekala 19. februarja 2007 v Ljubljani. K sodelovanju so bili povabljeni trije žirantje, zagotovljen je bil korepetitor in profesionalno snemanje. Nacionalne avdicije in selekcije potekajo po vsem svetu na enak način. Avdicija je sestavljena iz štirih različnih testov, s katerimi pevec dokaže svoje sposobnosti in kvaliteto glasu. Izvajanje vsakega kandidata na avdiciji posamejno v živo na samostojno kaseto, posnetki pa so poleg poslušanja samega izvajanja mero-dajni pri odločitvah nacionalne žirije.

Slovenska žirija lahko vsako leto med kandidati, ki po njenem mnenju najbolj opravijo preizkuse, izbere do 12 pevcev. Njihove posnetke s prijavitnicami pošljejo organizatorjem Svetovnega zbora mladih, ki opravijo dokončno mednarodno selekcijo.

Avdicijo je letos na nacionalni ravni uspešno opravilo kar 8 pevcev, od tega je mednarodna žirija izbrala dva, Tanjo Rupnik iz Godoviča in Martina Logarja iz Rovt. Na

čakalno listo pa je postavila še dva odlična pevca, ki sta, ob odpovedi že izbranih kandidatov, tik pred odhodom zapolnila mesto le-teh. Žirantje so tako izoblikovali osemdesetčlanski zbor, ki ga sestavlja 34 na novo izbranih pevcev in 46 pevcev, povabljenih iz prejšnjih sezon, med katerimi sta bili še dve slovenski pevki. Tako je Slovenijo zastopalo kar šest kandidatov. Ob tem dejstvu je pevška nadarjenost slovenskega naroda nezanemarljiva. ZDA je namreč zastopalo manj nadarjenih glasbenikov kot Slovenijo, kljub neprimerljivosti števila prebivalstva v posamezni državi.

Letošnje poletno srečanje sta pripravila Jeunesses Musicales South Afrika in Northwest University Potchefstroom. Svetovni zbor mladih, ki sta ga vodila dirigenta Peter Dijkstra iz Nizozemske in Sidumo Jacobs iz Južne Afrike, je od 9. julija do 4. avgusta

deloval in koncertiral v Južnoafriški republiki (Cape Town, Stellenbosch, George, Port Elizabeth, Bloemfontein, Potchefstroom, Rustenburg, Johannesburg, Soweto, Pretoria) in Namibiji (Windhoek). Dnevi so bili naporni, vendar polni smeha, ustvarjanja in zadovoljstva ob doseženem. Ob koncu turneje smo bili lahko pevci ponosni nase, kajti uspelo nam je uspešno predstaviti zahteven program zahtevni publiki. Težko se je bilo posloviti od na novo spletenih prijateljskih vezi, vendar, v upanju na ponovno srečanje, smo se z nasmehom vrnil domov.

Smisel Svetovnega zbora je zbrati posameznike s celega sveta, ki bi preko glasbe ponesli sporočilo miru in prijateljstva med narodi. Unesco ni brez razloga poimenoval Svetovni zbor »Artists for peace«. In lepota je v tem, da to izkusiš iz prve roke.

Avgusta spet festival August

Jelena Burnik

V prvi polovici tega meseca se je na Mestnem trgu v Idriji odvijalo kar lepo število različnih predstav združenih pod imenom festival August, ki ga letos že drugič organizira KUD Avgust. Rdeča nit letošnjega festivala je po besedah predsednice društva **Sonje Markič** ulično gledališče: »Ulični teater je Idriji še dokaj neznan in zato smo letos festival August nadgradili prav s tem tipom umetnosti. Povabili smo zelo kvalitetne izvajalce ulične zabave, ki so pred tem nastopili tudi na obalnem festivalu AA Puf. Seveda ostajamo zvesti tudi lanski programski shemi, kar pomeni, da v sklopu festivalskega dogajanja ne manjka niti plesnih dogodkov niti delavnic.« Obiskovalci festivala so se od srca nasmejali norčijam atraktivnega para plesalke na hoduljah in moža orkestra - Tatamata ter predstavi italijanskih uličnih komedijantov Claudia in Consuella. Za najmlajše je KUD Avgust pripravil lutkovno predstavo Paskudarijum v izvedbi Lutkovnega gledališča Piki iz Slovaške. Zgodba o porednih

otročih in o tem, kaj se zgodi, če si ne umivajo ušes, nagajajo učiteljici, ne ubogajo nasvetov svojih staršev in jejo kot packoni je popestrila poletni večer tako otrokom kot tudi njihovim staršem. Priča pa smo bili tudi že eni od plesnih poslastic festivala, koncertu afriške glasbe in plesni predstavi skupine Lafi v zasedbi Maše Kagao Knez, Blaža Koreza in Damirja Mazreka.

Festival August ponuja mnogo zanimivih ustvarjalnih delavnic. Če ste zamudili fotografske, različne ustvarjalne, glasbene in plesne delavnice, imate v petek, 24. avgusta ob 17.00 možnost za popravni izpit vsi, ki bi se želeli naučiti flamenka s priznano plesalko Ano Pandur, v četrtek, 30. avgusta pa najmlajše čaka ustvarjalna delavnica presenečenja. Prav tako si lahko na Mestnem trgu še vedno ogledate razstavo fotografij, ki so jih posneli udeleženci na fotografskih delavnicah.

V dneh, ki nas še ločijo od septembra prihajajo tudi vrhunci predstav na Mestnem

trgu. V petek, 24. avgusta ob 21.00 bo s strastnim flamenkom nastopila glasbeno plesna skupina Flamenko, v sredo, 29. avgusta sledi predstava uličnega gledališča Quixot de 8, Gargot de Joc, katerega člani prihajajo iz Španije, čisto za konec festivala pa bo nastopila še žonglersko akrobatska skupina Cirkus pri koritu. Festival August torej ponuja še mnogo zanimivih dogodkov, ki bodo zagotovo popestrili zadnje poletne dni v mestu.

Napetost narašča

Erik Logar

Tri dekleta, **Kristina, Maša in Sara**, ter trije fantje, **May, Tomaž in Žiga**, vsi so učenci osnovne šole Idrija, ki se pripravljajo za nastop na evropskem prometno izobraževalnem tekmovanju v Španiji, tekmovanje bo od 7. do 10. septembra v bližini Madrida, so vse bolj na trnih. Pred njimi je namreč dan odločitve, finalni izbor, po katerem bosta en fant in eno dekle izpadla iz ekipe, ki bo nastopila na tekmovanju. Finalni izbor bo potekal 25. avgusta ob 16.³⁰ na Mestnem trgu v Idriji, v sklopu dirke državnega prvenstva starodobnih motociklov za pokal Karbidovka. Vsa šesterica bo na finalu prikazala spretnosti,

ki se jih je naučila na treningih, na katerih so vsi pokazali izjemno voljo, njihova zavzetost pa je zelo opazna pri njihovem napredku obvladovanja kolesa. Prav to je tudi cilj tekmovanja, katerega že 22. leto zapored organizira mednarodna avtomobilistična organizacija FIA, ki želi s tem pripomoči k bolj varni udeležbi otrok v vsakdanjem prometu. Avtomoto zveza Slovenije, ki je članica FIA, se tega tekmovanja udeležuje od leta 1997, prvič pa bodo Slovenijo zastopali učenci iz Idrije, saj je AMZS letošnji izbor ekipe zaupala društvu AMTK iz Idrije. Na sliki je vsa šesterica, skupaj s tehničnim vodjem ekipe **Miranom Mozetičem**.

➤ Za tiste, ki se na črnovrško smučišče SC Cerkljano odpravljajo prvič in niso iz naših in bližnjih krajev, bi bila vožnja po kažiputih prava zmeda. Zanje se trudijo na gorenjski strani, ker se očitno bojijo, da bodo njihova smučišča ob drenjanju na Cerkljanskem ostala prazna. A kdor se okusi enkrat, ga naslednjič tudi slaba cesta in zavajajoč kažipot ne ustavita

➤ Prometni znaki so zato, da jih razumemo vsi. Razumete tudi tega?

➤ Veliki šmaren, praznik, ko je turistična sezona na višku. Vojsko, najvišja vas na Primorskem, prazna. Le zakaj, so se spraševali domačini. Tistih nekaj gostov, ki so se do njih z italijanske in goriške strani po sili razmer vozili pol dne, je povedalo. Na cesti pred Smrekovo drago je znak za delo na cesti, na njej pa na kupe hlodov. Zakaj niso na zaprto cesto opozorili že kje prej, denimo na Lokvah, so se spraševali. Zakaj pa, saj je vendar od Hudega polja prek Male Lazne gozdna cesta, torej naša, so prepričani na tolminskem Soškem gozdnem gospodarstvu. Slednje bo nejevoljo Vojskarjev pomirilo z nekaj več kot tremi tisoči evrov, ki jih bo prispevalo za nasutje tampona na cesti Vojsko–Hum. In s tem jim bodo zavezali jezike, da ne bodo godrnjali, ko bodo po asfaltu, ki so ga položili s prispevki Vojskarjev, sopli SGG-jevi težki tovornjaki, polni lesa

➤ Medtem ko si na podeželju prizadevajo za ohranitev vsakega kvadratnega metra travne ruše, v mesta, v Idrijo pa še posebej, dobesedno sili gozd. Zaradi tega z nobene razgledne točke ni več pogleda na mesto, divjad pa se nam sredi belega dne sprehaja po vrtovih. Če pa se zapeljemo samo nekaj kilometrov ven iz Idrije, naletimo na obdelane kmetije. Ena takih je tudi pri Sedeju v Doleh, kjer je Simon Rupnik na golo posekal 1,5 hektarja zaraščenega hriba. Ker bi odstranitev panjev ne bila poceni, bo počakal, da bodo sami zgnili. Do takrat se bo na tej površini pasla drobnica, potem pa govedo. Pa tudi od goloseka je nekaj navrglo. 100 prostorninskih metrov drv in prav toliko jalovine. Pa naj še kdo reče, kaj nam bo to grmovje

➤ Vsakemu paše senca

➤ Slovenci, dobrodošli na Hrvaškem. Ste prepričani? Tako nas denimo vabijo sosede v reškem pristanišču

BRUS

TRANSPORT

BRUS d. o. o., Godovič 154, 5275 Godovič

Tel.: (05) 37 25 200, Fax: (05) 37 25 201

